

TÜRKİYE

SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER PROJESİ - II (P161915)

ÇEVRESEL VE SOSYAL YÖNETİM ÇERÇEVESİ

NİHAİ (Revize edilen)

15 MART 2018

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ

1. [GİRİŞ.. 9](#)
2. [SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER PROJESİ – II'NİN AMAÇLARI 10](#)
3. [ÇEVRESEL VE SOSYAL YÖNETİM ÇERÇEVESİ 13](#)
4. [TÜRKİYE'DEKİ MEVZUAT.. 14](#)
5. [DÜNYA BANKASI'NIN ÇEVRESEL DEĞERLENDİRME POLİTİKASI 18](#)
6. [TÜRKİYE'DEKİ ÇED YÖNETMELİĞİ İLE DÜNYA BANKASI'NIN OP 4.01 POLİTİKASI ARASINDAKİ TEMEL FARKLILIKLAR.. 22](#)
7. [TÜRKİYE'DEKİ ÇED YÖNETMELİĞİNİN VE DÜNYA BANKASI ÇEVRESEL DEĞERLENDİRME POLİTİKASININ UYGULANMASI 28](#)
8. [DÜNYA BANKASI'NA RAPORLAMA.. 35](#)
9. [KURUMSAL DÜZENLEMELER.. 35](#)
10. [ÇEVRESEL VE SOSYAL İZLEME VE ŞİKAYET MEKANİZMASI 38](#)

[EKLER](#)

YÖNETİCİ ÖZETİ

Proje Açıklaması

İller Bankası (bundan sonra İLBANK olarak anılacaktır) ve Dünya Bankası (DB), katılımcı ikinci kademe büyükşehir belediyelerinin sürdürülebilir bir geleceği planlamalarına ve bunun için yatırım yapmalarına yönelik bir destek mekanizması oluşturmak amacıyla Sürdürülebilir Şehirler Projesini (SŞP) tasarlamıştır (Projeler Dizisinin birinci projesi olan SŞP-I şu anda uygulanmaktadır ve bu ÇSYÇ SŞP-II için hazırlanmıştır). Sürdürülebilir Şehirler Projesi, bu amacı desteklemek için, gelişmekte olan şehirlerin belediyelerin finansal açıdan sağlam yatırımlarını belirlemeleri, hazırlamaları ve finanse etmeleri ve şehir planlama kapasitelerini geliştirmeleri için bir destek sistemi oluşturacaktır. Proje yoluyla gerçekleştirilen yatırımlar hem Türkiye Cumhuriyeti'nin çevre düzenlemelerine hem de Dünya Bankası'nın Koruma Önlemleri Politikalarına uyacaktır. Bu amaçla, İLBANK ilgili DB politika ve prosedürlerine uyulmasını ve Türkiye'de istenen tüm çevresel izinlerin, onayların ve lisansların alınmasını sağlamak için finansal aracı olarak hareket edecektir. Daha önce, Dünya Bankası İLBANK aracılığıyla Belediye Hizmetleri Projesi (BHP) adlı benzer bir projeyi finanse etmiştir. Şimdiye kadar, BHP 11 katılımcı belediyede ve 2 su idaresinde üç spesifik alanda başarılı bir şekilde finansman sağlamıştır: su temini, atıksu ve katı atık yatırımları. Bu bakımdan, SŞP I ve II, Türkiye'nin şehirlerinin sürdürülebilirliği için kentsel planlamanın önemini kabul ederek kentsel planlama sistemleri üzerinde daha ağırlıklı bir şekilde odaklanacak yeni nesil operasyonlar olacaktır.

Amaç

Proje Kalkınma Amacı, katılımcı belediyelerin ve belediye idarelerinin (bundan böyle "idareler" olarak anılacaktır) planlama kapasitesini ve hedeflenen belediye hizmetlerine erişimi artırmaktır. Proje Kalkınma Amacı, proje dizisindeki her bir proje, hizmet sunumunda verimliliğin ve sürdürülebilirliğin artırılmasında bireysel belediyeleri / idareleri veya belediye/idare gruplarını hedeflediğinden dolayı Program Kalkınma Amacı ile aynıdır. SŞP-I'nın üç bileşeni şunlardan oluşmuştur:

"Bileşen A: Sürdürülebilir Şehir Planlama ve Yönetim Sistemleri"; (i) planlama (kentsel planlama ve sermaye yatırım planlaması dahil) ve yönetim faaliyetleri ile belediye alt projelerine ilişkin fizibilite etütlerinin, çevresel değerlendirmelerin ve mühendislik tasarımlarının hazırlanması için belediyelere / idarelere; ve (ii) hibe yönetimi ve kapasite oluşturma faaliyetleri için İlbank'a yönelik olarak teknik yardımlar da dahil olmak üzere sürdürülebilir kentsel imar planlamasını geliştirecek politika ve mevzuat gibi reformları desteklemeyi amaçlamıştır.

"Bileşen B: Belediye Yatırımları" talep odaklı bir yaklaşım ile belediye yatırımlarını finanse etmiştir.

"Bileşen C" Proje Yönetimini finanse etmiştir.

SŞP II'nin ise aşağıdaki bileşenlerden oluşması beklenmektedir:

“Bileşen A – Belediye Yatırımları” talep odaklı bir yaklaşım ile belediye altyapı yatırımları için finansman sağlayacaktır. Yatırım için uygun sektörler arasında, bunlarla sınırlı olmamak üzere, toplu taşıma, su ve kanalizasyon, katı atık yönetimi ve enerji yer almaktadır. Su sektöründe, alt borçlunun, belediye tarafından sağlanacak garanti ile birlikte belediye idaresi olacağı öngörülmektedir. Bu bileşen ile, mal alımları, yapım işleri ve danışmanlık hizmetleri finanse edilecektir. SŞP I kapsamında geliştirilen bir tarama sürecinden geçirileceği için, katılımcı belediyeler ve yatırımlar henüz belirlenmemiştir.

“Bileşen B – Proje Yönetimi” proje yönetimi, izleme ve değerlendirme, erişim ve iletişim faaliyetlerine yönelik mal alımlarını ve danışmanlık hizmetlerini finanse edecektir.

Finanse Edilecek Yatırımlar

SŞP-II kapsamında gerçekleştirilecek yatırımlar Türkiye Cumhuriyeti’nin Çevre Düzenlemeleri ile (ana finansör olarak) Dünya Bankası’nın Koruma Önlemleri Politikalarına uygun olarak gerçekleştirilecektir. İLBANK projenin uygulayıcı kuruluşu olacak ve finansal aracı olarak hareket ederek kredi tutarlarını belediyelere veya belediye idarelerine kullandıracaktır. İLBANK, bu sıfatı ile, Türkiye’deki gerekliliklere ek olarak, Dünya Bankası’nın çevre ile ilgili politikalarının bu çerçevede açıklandığı şekilde takip edilmesini sağlayacaktır. İLBANK, Türkiye’deki tüm çevresel onayların, izinlerin ve ruhsatların alındığını belgelemekten sorumlu olacaktır. SŞP II projesi kapsamında yer alan potansiyel yatırım alanları aşağıda sunulmuştur:

Alanlar	Amaç / Kapsam
Su	Kentsel büyüme ve yeniden imar ile birlikte su temini sistemlerinin geliştirilmesi, ıslahı ve genişletilmesi.
Atık Su	Gelişmekte olan kentsel alanlara kanalizasyon hizmetlerinin sunulabilmesi için toplama şebekelerinin genişletilmesi ve ıslahı; uygun olduğunda kanalizasyon ve yağmur suyu drenaj şebekelerinin ayrılması; çevresel politika amaçları doğrultusunda arıtma çamuru yönetimi de dahil olmak üzere yeni atık su arıtma kapasitesine yatırım yapılması.
Katı Atık	Aktarma, tasnif, geri dönüşüm, bertaraf (örneğin aktı atık düzenli depolama tesislerinin geliştirilmesi) ve yakma (atıktan enerji üretimi için) faaliyetlerini içeren entegre katı atık yönetim sistemleri.
Kentsel Ulaşım	Toplu taşıma sistemlerini (Metrobüs, sıfır emisyonlu trolleybüs, teleferik), otopark tesislerini, ulaşım sistemi yönetiminde yapılacak iyileştirmeleri ve yayalaştırmayı (iyileştirilmiş veya genişletilmiş yürüyüş veya bisiklet yolları ve kaldırımlar), yol yapımını ve rehabilitasyonunu desteklemeye yönelik finansman sağlanması
Enerji Verimliliği ve Yenilenebilir Enerji	Kentsel ulaşım ve belediye altyapı sistemlerinde enerji verimli sistemlerin kullanılması; enerji açısından verimli binalar, güneş tarlaları, rüzgar enerjisi, binaların jeotermal enerji ile ısıtılması.

ÇSYÇ’nin Gerekçesi ve Kapsamı

Dünya Bankası’nın çevresel ve sosyal koruma önlemleri politikaları, borçlanıcı ülkenin SŞP için Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği (6 Ekim 2013 tarihli ve 26936 sayılı resmi Gazete’de yayınlanan) (bundan böyle ÇED Yönetmeliği olarak anılacaktır) ve Dünya Bankası’nın Çevresel Değerlendirme Operasyonel Politikası (OP 4.01) ile entegre bir şekilde Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi (ÇSYÇ) hazırlamasını gerektirmektedir. SŞP II kapsamındaki alt projelerin yerleri değerlendirme aşamasında henüz bilinmediği için, ÇSYÇ uygulama başlamadan önce paydaşlar ile paylaşılacak kilit bir doküman olacaktır.

ÇSYÇ, Sürdürülebilir Şehirler Projesi II’nin potansiyel çevresel ve sosyal etkilerinin tespit edilebilmesi için benimsenen kapsamlı çevresel ve sosyal yönetim yaklaşımının bir çerçevesini oluşturmaktadır. ÇSYÇ, proje ile ilgili Türkiye Hükümeti’nin tüm gerekli politika ve düzenleme araçlarının ve Dünya Bankası çevresel ve sosyal koruma önlemleri politikalarının bir araya getirilmelerinin ve anlaşılmasının sağlanmasını amaçlamaktadır. Şu anda, SCP’nin detayları (yeri, kapsamı ve tasarımı) henüz belli değildir. Dolayısıyla, şu an için projenin olası sosyal ve çevresel etkilerinin ayrıntılı bir değerlendirmesinin yapılması mümkün değildir. Bununla birlikte, ÇSYÇ bir önceki Sürdürülebilir Şehirler Projesinin ilgili çevresel ve sosyal çerçevesinin tamamını kapsayacak ve yeni finansman seçeneklerinin etkilerini de içerecektir. ÇSYÇ, sosyal ve çevresel hususların alt proje düzeyinde

sistematik bir şekilde ele alınmasını sağlamak için genel proje süresine entegre edilecek politika, prosedür ve hükümleri içeren genel ve sistematik bir kılavuz işlevi görmektedir. ÇSYÇ ayrıca Sürdürülebilir Şehirler Projesine çevresel ve sosyal yönetim perspektifinden teknik girdiler ve kılavuzluk sunmaktadır. Ayrıca, ÇSYÇ, Sürdürülebilir Şehirler Projesi için çevresel ve sosyal yönetim açısından gerekli girdileri ve rehberliği sunacaktır. Dolayısıyla, ÇSYÇ'nin uygulanması, olumsuz sosyal ve çevresel etkilerin, proje döngüsünün erken aşamalarında tespit edilmesi, önlenmesi ve/veya en aza indirilmesi yoluyla alt projelerin planlanması, tasarımı, yürütülmesi, işletilmesi ve bakımı ile ilgili tüm aşamaların karar verme sürecine sosyal ve çevresel hususların entegrasyonuna kılavuzluk edecektir.

Bu ÇSYÇ'de Dünya Bankası'nın çevresel ve sosyal değerlendirme prosedürleri, Türkiye'deki ilgili mevzuat gereklilikleri, bunlar arasındaki temel boşluklar ve bu boşlukları kapatmanın yolları sunulmaktadır. Bu prosedürler aşağıdaki alt bölümlerde ayrı ayrı tartışılmaktadır: Tarama, Çevresel Değerlendirme, Halkın Katılımı, Kapsam Belirleme, Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesinin İncelenmesi, İlan, İzleme ve Teftiş.

SŞP II için OP 4.01, 4.04, 4.12, 4.11, 4.37 tetiklenmiştir. OP 7.50 ile ilgili olarak, İLBANK finanse edilen alt projelerin sadece ulusal su yolları üzerinde konumlanmasını ve sadece bunlara bağlı olmasını sağlamaktan sorumludur. Türkiye'de, uluslararası su yolu olmadığı (dolayısıyla OP 7.50'yi tetiklemediği) tespit edilen su yolları şunlardır: Susurluk, Kuzey Ege, Gediz, Küçük Menderes, Büyük Menderes, Batı Akdeniz, Antalya, Sakarya, Batı Karadeniz, Yeşilırmak, Kızılırmak, Konya Kapalı, Doğu Akdeniz, Seyhan, Ceyhan, Doğu Karadeniz, Burdur, Afyon, Orta Anadolu ve Van. Gönülsüz Yeniden Yerleşim (OP 4.12) için, İLBANK değerlendirme öncesinde ayrı bir doküman (Arazi Edinimi ve Gönülsüz Yeniden Yerleşim Politika Çerçevesi - AEYYPÇ) hazırlayacak bu doküman da kamuoyu ile paylaşılacaktır. proje uygulamasının ilgili koruma önlemi dokümanlarına (AEYYPÇ, vs.) uyumunu yakından takip etmek amacıyla, OP 4.12'ye uyum durumu altı aylık raporlar yoluyla izlenecektir.

Uygulama Düzenlemeleri

Bu çerçevenin uygulanmasında görev alacak kilit aktörler İLBANK Proje Yönetim Birimi (PYB) ile proje öneren belediyeler olacaktır. İLBANK PYB'nde, Çevresel Çerçevenin uygulanmasının koordinasyonundan sorumlu Çevre Uzmanları bulundurmaya devam edecektir. Çevre Uzmanları alt projeleri izleyecek ve DB gerekliliklerine uygun Kategori A ve B ÇD dokümanlarının hazırlanması konusunda gerekli rehberliği sağlayacaktır. Ayrıca, Çevre Uzmanları DB koruma önlemi gereklilikleri konusunda belediye görevlilerini denetleyecek, ÇSYP uygulaması için danışmanlık sağlayacak ve etkilenen gruplara yönelik görüş ve şikayet mekanizmasını izleyecektir. Belediyeler, inşaat ve işletme aşamaları sırasında çevresel ve sosyal etki değerlendirme dokümanlarını (hem Kategori A hem de Kategori B için) düzgün bir şekilde uygulama kapasitesine sahiptir. Bu kapasitenin eksik olduğu durumlarda, Çevre Uzmanları belediyelere yardım sağlayacak ve çevresel ve sosyal etki değerlendirme dokümanlarının yeterli bir şekilde takip edildiğinden emin olmak için yüklenici tarafından gerçekleştirilen çalışmalarını kontrol edecektir.

Şikayet Mekanizması

Tüm belediyeler tarafından, vatandaşlardan geri bildirimlerin alınabilmesi için *Beyaz Masa* adı verilen bir sistem benimsenmiştir. Bu belediye birimi yerel vatandaşların şikayetlerinin ve taleplerinin alınabilmesi için oluşturulmuştur ve bildirilen endişeler için belediye bünyesi içerisinde olası çözümlerin üretilmesini amaçlamaktadır. Beyaz Masa sistemi bir Şikayet Mekanizması olarak düşünülmemekle birlikte, belediyelerin kendi bünyeleri içinde benimsedikleri genel bir şikayet sistemi olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, seçilen projeler zaten belediye yapısı içinde bulunduğu için dolaylı, seçilen projeler için Beyaz Masa sistemine asıl veya ilave şikayet mekanizması olarak devam edilebilir. Beyaz Masa sistemi vatandaşların geri bildirimleri yoluyla veri yönetimi imkanı sağlamasına rağmen, bazı organizasyonel engeller (spesifik birimlerin ve personelin eksikliği) sebebiyle sistem alınan endişelerin / görüşlerin işleme alınabilmesi için sistem kendini devreden çıkarabilmektedir. Dolayısıyla, bu sistem yukarıda belirtildiği şekilde iyileştirilecek ve gerekli olduğunda alt proje ihtiyaçlarına özel olarak tasarlanacaktır. SŞP II, proje kapsamındaki alt yatırımlar ile ilgili şikayetleri / geri bildirimleri tespit ederek, Belediyelerdeki / İdarelerdeki mevcut 'Beyaz Masa' mekanizmasını iyileştirmeyi amaçlamaktadır. SŞP-II kapsamında finanse edilen alt yatırımlar ile ilgili her türlü şikayet ilk olarak Belediye / İdare seviyesinde kayıt altına alınacaktır ve belirli bir süre içerisinde PUB tarafından tatmin edici bir şekilde giderilecektir. Şikayet sahibi şikayet çözümünden memnun olmaz ise, durum daha üst seviyelere intikal ettirilecektir. Vatandaşların SŞP ile ilgili mağduriyetlerini Beyaz Masa sistemi üzerinden iletebilmeleri için ücretsiz olarak kullanabilecekleri bir telefon numarası, online kanallar ve SMS kanalları olacaktır.

TÜRKİYE

SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER PROJESİ - II

ÇEVRESEL VE SOSYAL YÖNETİM ÇERÇEVESİ

1.GİRİŞ

Sürdürülebilir Şehirler Projesi (SŞP), Türkiye'nin şehirlerinin sürdürülebilirliğinin artırılmasını desteklemeyi amaçlamaktadır. Sürdürülebilir Şehirler çerçevesi, Türkiye'nin şehirleri için en fazla anlamlı olan üç boyutu (çevresel, ekonomik/finansal ve sosyal) ele almaktadır ve şehirleri Planlı Şehirden Sağlıklı Şehre ve nihai olarak Akıllı Şehre kadar uzanan bir sürdürülebilirlik spektrumu üzerinde ilerletecek kapsamlı ve entegre bir planlama sürecinin birer parçasını oluşturan mekansal, çevresel ve finansal planlama araçları belirlemektedir. SŞP-II, projeler dizisi şeklinde bir operasyon olarak tasarlanmıştır ve bu Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi (ÇSYÇ), SŞP kapsamındaki ikinci grup alt projeler için hazırlanmıştır.

Program Kalkınma Amacı, katılımcı belediyelerde ve idarelerde planlama kapasitesini ve geliştirmek ve hedeflenen belediye hizmetlerine erişimi arttırmaktır. Program şu yollarla şehirlere yardımcı olacaktır: (a) daha kapsayıcı ve entegre belediye planlaması yoluyla sürdürülebilir altyapı hizmeti ihtiyaçlarının planlanması; (b) yatırım önceliklerinin karşılanmasında temel bir gereklilik olan uzun vadeli finansmanın harekete geçirilmesi amacıyla şehir planları ile ilişkili sermaye yatırım planlarının geliştirilmesi; ve (c) özellikle Aralık 2012'de çıkarılan yeni Büyükşehir Belediye Kanunu ile genişleyen bölgesel hizmet kapsamının getirdiği altyapı hizmet gerekliliklerinin finansmanı.

Projeler dizisinin bu ikinci bölümünde müdahale için hedeflenen Belediyeler ve Su ve Kanalizasyon İdareleri, sürdürülebilir kentsel imar planlaması ve sermaye yatırım planının geliştirilmesi konularında yardım almıştır veya almaktadır.

2.SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER PROJESİ – II'NİN AMAÇLARI

Önerilen program bir projeler dizisi olarak (SOP) tasarlanmıştır. SOP aracı, belediye gelişimi konusunda sürdürülebilir şehirler yaklaşımı ile ilgilenen giderek artan sayıda belediyeye / idareye yerel düzeyde kullandırım yapacak tek bir borçluya (İLBANK) finansman sağlanmasına imkan tanıdığından dolayı uygun bir araçtır. Daha sonra belediyelerin veya bir grup belediyenin / idarenin, talebe dayalı bir yaklaşım ile, uygunluk gerekliliklerini karşılamak için hazırlık ve yeterlilik durumuna uygun bir hızda kademeli bir şekilde yatırım finansmanına erişim sağlayacaktır. Bu proje, söz konusu projeler dizisinin ikinci projesini oluşturmaktadır.

Projeler dizisindeki ilk proje üç bileşenden oluşmaktaydı.

“Bileşen A: Sürdürülebilir Şehir Planlama ve Yönetim Sistemleri”; (i) planlama (kentsel planlama ve sermaye yatırım planlaması dahil) ve yönetim faaliyetleri ile belediye alt projelerine ilişkin fizibilite etütlerinin, çevresel değerlendirmelerin ve mühendislik tasarımlarının hazırlanması için belediyelere / idarelere; ve (ii) hibe yönetimi ve kapasite oluşturma faaliyetleri için İlbank'a yönelik olarak teknik yardımlar da dahil olmak üzere sürdürülebilir kentsel imar planlamasını geliştirecek politika ve mevzuat gibi reformları desteklemeyi amaçlamıştır. “Bileşen B” talebe dayalı bir yaklaşım ile belediye yatırımlarını finanse etmiş ve Bileşen C proje Yönetimini finanse etmiştir.

Projeler dizisinin bu ikinci projesi kapsamında finansmandan yararlanacak olan belediyeler ve idareler daha önce SŞP-I'in A bileşeninden zaten yararlandıklarından dolayı, bu proje iki bileşenden oluşacaktır. Bunlar “Bileşen A: Belediye Yatırımları” ve “Bileşen B: Proje Yönetimi” olacaktır.

Bileşen A – Belediye Yatırımları: Bu bileşen, talep odaklı bir yaklaşım ile belediye altyapı yatırımları için finansman sağlayacaktır. Yatırım için uygun sektörler arasında, bunlarla sınırlı olmamak üzere, toplu taşıma, su ve kanalizasyon, katı atık yönetimi ve enerji yer almaktadır. Su sektöründe, alt borçlunun, belediye tarafından sağlanacak garanti ile birlikte belediye idaresi olacağı öngörülmektedir. Bu bileşen ile, mal alımları, yapım işleri ve danışmanlık hizmetleri finanse edilecektir.

Bileşen B – Proje Yönetimi: Bu bileşen, proje yönetimi, izleme ve değerlendirme, erişim ve iletişim faaliyetlerine yönelik mal alımlarını ve danışmanlık hizmetlerini finanse edecektir.

SŞP-II (projeler dizisinin ikincisi), alt projelerin (yatırımların) yapısı bakımından SŞP-I ile büyük ölçüde benzer olacaktır. Dolayısıyla, SŞP II için hazırlanan ÇSYÇ, SŞP-I için hazırlanan ÇSYÇ ile çok benzer olacaktır. İLBANK SŞP-I'e ait taslak ÇSYÇ Yönetici Özetini 28 Ağustos 2014 tarihinde web sitesinde yayınlamış ve 17 Eylül 2014 tarihinde DB İcra Direktörleri Kurulu'na sunmuştur. SŞP-I'e ait nihai ÇSYÇ 28 Mart 2016 tarihinde müşterinin (İLBANK) web sitesinde ve 29 Mart 2016 tarihinde ise Dünya Bankası'nın Infoshop platformunda yayınlanmıştır.

SŞP-II kapsamında gerçekleştirilecek yatırımlar Türkiye Cumhuriyeti'nin Çevre Düzenlemeleri ile (ana finansör olarak) Dünya Bankası'nın Koruma Önlemleri Politikalarına uygun olarak gerçekleştirilecektir. İLBANK projenin uygulayıcı kuruluşu olacak ve finansal aracı olarak hareket ederek kredi tutarlarını belediyelere veya idarelere kullandıracaktır. İLBANK, bu sıfatı ile, Türkiye'deki gerekliliklere ek olarak, Dünya Bankası'nın çevre ile ilgili politikalarının bu çerçevede açıklandığı şekilde takip edilmesini sağlayacaktır. İLBANK, Türkiye'deki tüm çevresel onayların, izinlerin ve ruhsatların alındığını belgelemekten sorumlu olacaktır. SŞP II projesi kapsamında yer alan potansiyel yatırım alanları aşağıda Metin Kutusu-1'de sunulmuştur.

Genel bir politika olarak, bir projenin İLBANK'ın kendi kaynaklarından mı yoksa bir DB kredisi tutarlarından mı finanse edildiği dikkate alınmaksızın, İLBANK sadece Türkiye'deki Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) Yönetmeliği gerekliliklerini karşılayan proje önerilerini dikkate alacaktır. Bir başka deyişle, tüm potansiyel alt projelerin İLBANK tarafından değerlendirmeye alınmadan önce Türkiye'deki Mevzuat uyarınca bir ÇED tarama sürecinden geçmiş olması ve ÇED Olumlu veya ÇED Gerekli Değil kararı almış olması gerekmektedir. Ayrıca, Türkiye'nin ve Dünya Bankası'nın çevresel koruma önlemleri politikası/ mevzuat gereklilikleri başarılı bir şekilde tamamlanıncaya kadar hiçbir alt proje kredisi onaylanamaz.

KUTU 1. SŞP-II için Potansiyel Yatırım Alanları

Alanlar	Amaç / kapsam
Su	Kentsel büyüme ve yeniden imar ile birlikte su temini sistemlerinin geliştirilmesi, ıslahı ve genişletilmesi.
Atık Su	Gelişmekte olan kentsel alanlara kanalizasyon hizmetlerinin sunulabilmesi için toplama şebekelerinin genişletilmesi ve ıslahı; uygun olduğunda kanalizasyon ve yağmur suyu drenaj şebekelerinin ayrılması; çevresel politika amaçları doğrultusunda arıtma çamuru yönetimi de dahil olmak üzere yeni atık su arıtma kapasitesine yatırım yapılması.
Katı Atık	Aktarma, tasnif, geri dönüşüm, bertaraf (örneğin aktı atık düzenli depolama tesislerinin geliştirilmesi) ve yakma (atıktan enerji üretimi için) faaliyetlerini içeren entegre katı atık yönetim sistemleri.
Kentsel Ulaşım	Toplu taşıma sistemlerini (Metrobüs, sıfır emisyonlu trolleybüs, teleferik), otopark tesislerini, ulaşım sistemi yönetiminde yapılacak iyileştirmeleri ve yayalaştırmayı (iyileştirilmiş veya genişletilmiş yürüyüş veya bisiklet yolları ve kaldırımlar), yol yapımını ve rehabilitasyonunu desteklemeye yönelik finansman sağlanması
Enerji Verimliliği ve Yenilenebilir Enerji	Kentsel ulaşım ve belediye altyapı sistemlerinde enerji verimli sistemlerin kullanılması; enerji açısından verimli binalar, güneş tarlaları, rüzgar enerjisi, binaların jeotermal enerji ile ısıtılması.

Projelerin finansmanı konusunda DB koruma önlemleri bakımından uygunluk koşullarını karşılamama bir başka önemli faktördür. Uluslararası Su Yolları üzerindeki projeler *OP 7.50 Uluslararası Su Yolları* politikasını tetikleyecektir ve bu sebeple finanse edilemeyecektir. Ayrıca, Kritik Doğal Yaşam Alanlarını etkileyen projeler de finanse edilemeyecektir. OP 4.04 kapsamında, Kritik Doğal Yaşam Alanları tanımı şunları kapsamaktadır: i) yasal olarak koruma altına alınan; ii) resmi olarak koruma altına alınması önerilen; veya iii) koruma altında olmayan ancak yüksek muhafaza değerine sahip olduğu bilinen alanlar.

Bu doküman Dünya Bankası'nın çevresel koruma önlemleri gerekliliklerini karşılamak için ihtiyaç duyulan ilave çalışmaları en aza indirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla, Türkiye'deki gereklilikler ile Dünya Bankası'nın gereklilikleri arasındaki temel farklılıkları belirlemekte ve bu boşlukları dolduracak adımları tanımlamaktadır.

3.ÇEVRESEL VE SOSYAL YÖNETİM ÇERÇEVESİ

Dünya Bankası'nın çevresel ve sosyal koruma önlemleri politikaları, borçlanıcı ülkenin SŞP için Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği (6 Ekim 2013 tarihli ve 26936 sayılı resmi Gazete'de yayınlanan) (bundan böyle ÇED Yönetmeliği olarak anılacaktır) ve Dünya Bankası'nın Çevresel Değerlendirme Operasyonel Politikası (OP 4.01) ile entegre bir şekilde Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi (ÇSYÇ) hazırlamasını gerektirmektedir. SŞP II kapsamındaki alt projelerin yerleri değerlendirme aşamasında henüz bilinmediği için, ÇSYÇ uygulama başlamadan önce paydaşlar ile paylaşılabilecek kilit bir doküman olacaktır.

ÇSYÇ, Sürdürülebilir Şehirler Projesi II'nin potansiyel çevresel ve sosyal etkilerinin tespit edilebilmesi için benimsenen kapsamlı çevresel ve sosyal yönetim yaklaşımının bir çerçevesini oluşturmaktadır. ÇSYÇ, proje ile ilgili Türkiye Hükümeti'nin tüm gerekli politika ve düzenleme araçlarının ve Dünya Bankası çevresel ve sosyal koruma önlemleri politikalarının bir araya getirilmelerinin ve anlaşılmasının sağlanmasını amaçlamaktadır. Şu anda, SCP'nin detayları (yeri, boyutları ve tasarımı) henüz belli değildir. Dolayısıyla, şu an için projenin olası sosyal ve çevresel etkilerinin ayrıntılı bir değerlendirmesinin yapılması mümkün değildir. Bununla birlikte, ÇSYÇ

bir önceki Belediye Hizmetleri Projesinin ilgili çevresel ve sosyal çerçevesinin tamamını kapsayacak ve yeni finansman seçeneklerinin etkilerini de içerecektir.

ÇSYÇ, sosyal ve çevresel hususların alt proje düzeyinde sistematik bir şekilde ele alınmasını sağlamak için genel proje süresine entegre edilecek politika, prosedür ve hükümleri içeren genel ve sistematik bir kılavuz işlevi görmektedir. ÇSYÇ ayrıca Sürdürülebilir Şehirler Projesine çevresel ve sosyal yönetim perspektifinden teknik girdiler ve kılavuzluk sunmaktadır. Ayrıca, ÇSYÇ, Sürdürülebilir Şehirler Projesi için çevresel ve sosyal yönetim açısından gerekli girdileri ve rehberliği sunacaktır. Dolayısıyla, ÇSYÇ'nin uygulanması, olumsuz sosyal ve çevresel etkilerin, proje döngüsünün erken aşamalarında tespit edilmesi, önlenmesi ve/veya en aza indirilmesi yoluyla alt projelerin planlanması, tasarımı, yürütülmesi, işletilmesi ve bakımı ile ilgili tüm aşamaların karar verme sürecine sosyal ve çevresel hususların entegrasyonuna kılavuzluk edecektir.

4.TÜRKİYE'DEKİ MEVZUAT

Türkiye'nin ÇED Yönetmeliği

Türkiye'deki yatırım projelerinin çevresel etki değerlendirmesi, Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliğine (6 Ekim 2013 tarihli ve 26936 sayılı resmi Gazete'de yayınlanan) (bundan böyle ÇED Yönetmeliği olarak anılacaktır) tabidir. Söz konusu yönetmelik AB'nin ÇED ile ilgili Direktifiyle büyük ölçüde uyumludur. Türkiye'deki ÇED prosedürünün temel adımları (yani tarama, Halkın katılımı, kapsam belirleme, ilan ve denetim) uygulanmaları gereken sıra ile aşağıda kısaca açıklanmaktadır.

a) Tarama:

ÇED Yönetmeliği projeleri iki ayrı kategori altında sınıflandırmaktadır:

- Ek I projeleri.* Bu projeler, önemli potansiyel etkileri olan ve ÇED gerektiren projelerdir. ÇED Yönetmeliği Ek-I bu projelerin türlerini bir liste halinde vermektedir, dolayısıyla proje sahiplerinin ilave bir tarama süreci olmaksızın ÇED prosedürünü başlatmaları beklenmektedir; ve
- Ek II projeleri.* Bunlar çevre üzerinde önemli etkisi olabilecek veya olmayabilecek projelerdir. ÇED Yönetmeliği Ek-II'de bu projelerin türlerinin bir listesi verilmiştir. Ek II kapsamında yer alan projelerin başvuru sahipleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na (ÇŞB) bir Proje Tanıtım Dosyası sunmak zorundadır. Proje Tanıtım Dosyası, ÇED Yönetmeliği Ek-III'te verilen genel formata uygun olarak hazırlanır ve aşağıdaki bilgileri içerir (i) proje özellikleri ve amacı; (ii) seçilen ve alternatif proje yerleri; (iii) proje sahasının ve etki bölgesinin çevresel özellikleri; (iv) projenin önemli etkileri ve alınacak önlemler; ve (v) halkın katılımı ile ilgili plan. Yukarıdaki hususların teknik olmayan bir özeti de Proje Tanıtım Dosyasına ilave edilecektir. Proje Tanıtım Dosyasına ve ÇED Yönetmeliği Ek-IV'te belirtilen Seçme ve Eleme Kriterlerine dayalı olarak, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ÇED çalışmasının gerekli olup olmadığına karar verir.

Tablo 1 'de mevcut proje kapsamında finansman için düşünülebilecek proje türlerinin bir listesi ve bunların ÇED Yönetmeliğine göre dahil oldukları kategoriler verilmiştir. Ulusal ÇED Yönetmeliğinde, tarama kapsamında sosyal etkilerin ele alınması zorunlu tutulmamıştır ve genellikle ya çok kısaca değinilmekte ya da hiç değinilmemektedir.

Tablo 1. Türkiye'deki ÇED Yönetmeliği'ne Göre Proje Türleri ve Kategorileri

Yatırım alanı	Ek I	Ek II
Evsel katı atık	İnşaat yıkıntı ve hafriyat atıkları hariç olmak üzere alanı 10 hektardan büyük ve/veya hedef yılı da dahil günlük 100 ton ve üzeri olan atıkların geri kazanıldığı, yakıldığı (oksitlenme yoluyla yakma, piroliz, gazlaştırma, plazma vb. termal işlemler) düzenli depolandığı ve/veya nihai bertarafının yapıldığı tesisler.	- hedef yılı da dahil kapasitesi <10 ha veya <100 ton / gün olan katı atık düzenli depolama tesisleri - İnşaat yıkıntı ve hafriyat atıkları hariç olmak üzere günlük kapasitesi 100 ton'un altında olan atıkların kompostlaştırıldığı ve/veya diğer tekniklerle geri kazanıldığı, yakıldığı (Oksitlenme yoluyla yakma, piroliz, gazlaştırma, plazma vb. termal işlemler), düzenli depolandığı

		ve/veya nihai bertarafının yapıldığı tesisler.
Atıksu	≥ 150.000 nüfusa hizmet veren ve/veya ≥ 30.000 m ³ /gün akış kapasitesine sahip AAT.	- Derin deniz deşarjı 150.000'den küçük nüfusa hizmet veren ve/veya 30.000 m³/gün'den az akış kapasitesine sahip AAT
Su temini	- Hacmi ≥ 10 milyon m³ olan rezervuarlar - Yılda ≥ 10 milyon m³ yeraltı suyu çıkartılması	- Hacmi ≥ 5 milyon m³ olan rezervuarlar - Yılda ≥ 1 milyon m³ yeraltı suyu çıkartılması
Kentsel ulaşım	Yok	Tramvay, hızlı ulaşım (metro, yeraltı ulaşım sistemleri, vs.).
Sürdürülebilir Kentsel Enerji*	Yok	Yok

*: Enerji verimliliği projeleri ÇED Yönetmeliğinin Ek-1 veya Ek-2 listeleri kapsamında yer almamaktadır; dolayısıyla ÇED veya PTD hazırlanması gerekmemektedir.

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti, ÇED Yönetmeliği (28784 sayılı ve 10 Ekim 2013 tarihli Resmi Gazete)

b) Halkın Katılımı Toplantısı:

ÇED hazırlanması gereken projeler için, Valilik halka yörede proje ile ilgili olarak başvurunun yapıldığını, Çevresel Etki Değerlendirmesi sürecinin başladığını ve projeye ilişkin görüş, soru ve önerilerin değerlendirilmek üzere Valiliğe veya Çevre ve Şehircilik Bakanlığına verilebileceğini duyurur. Bu duyuru, internet, askıda ilan ve anons gibi çeşitli yöntemlerle gerçekleştirilebilir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı da bu hususları internet yoluyla halka duyurur.

Tarama süresinden sonra v kapsam belirleme sürecinden ÇED'e tabi projeler için bir halkın katılımı toplantısı gerçekleştirilir. Proje sahibi, ilgili yerel grupların kolaylıkla erişebileceği bir yerde, İl Çevre ve Şehircilik Müdürünün başkanlığında bir "halkın katılımı toplantısı" düzenler. Toplantıya davet duyurusu, toplantıdan en az 10 gün önce bir yerel ve bir ulusal gazetede yayınlanır. Toplantının konusu dışında halka önceden proje ile ilgili bilgi verilmesi zorunlu değildir. Bununla birlikte, ÇED Yönetmeliği'nde İl Çevre ve Şehircilik Müdürü veya Müdürlük yetkililerinden birinin başkanlığında yapılacak olan toplantı sırasında halkın proje hakkında bilgilendirilmesi ve proje ile ilgili görüş ve önerilerinin alınması gerektiği belirtilmektedir. Toplantı başkanı görüşleri yazılı olarak da talep edebilir. Toplantının tutanakları tutulur ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Valiliğe sunulur. Valiliğin, kamuoyu görüşlerinin ve önerilerinin sunulması ile ilgili zaman çerçevesi hakkında halkı bilgilendirmesi gerekir. Bu görüş ve öneriler ÇED komisyonuna sunulur.

c) Kapsam Belirleme:

Proje sahibi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı temsilcilerinden ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın belirlediği ilgili kuruluşların temsilcilerinden oluşan bir komisyona bir proje dosyası (Ek II projeleri için Proje Tanıtım Dosyası veya Ek I projeleri için Proje Tanıtım Dosyası formatı kullanılarak hazırlanan bir dosya) sunar. Sunulan bilgilere dayalı olarak, komisyon ÇED'in kapsamını ve Proje Tanıtım Dosyası için kullanılan Genel Formatı takip eden "proje özel formatını" belirler. Ayrıca Komisyon önerilen projenin belirli özelliklerine göre bazı kalemleri çıkarabilir veya ekleyebilir. Komisyon ayrıca projenin çevresel etkilerine bağlı olarak her bir başlık altındaki ayrıntı düzeyini de belirler. Bu süreçte, komisyon halkın katılımı toplantılarında dile getirilen görüşleri dikkate alır.

d) ÇED Raporunun İncelenmesi ve Onaylanması:

Yukarıda belirtildiği gibi, Komisyon ÇED raporunun taslak halini inceler ve bu incelemesinde aşağıdaki hususları değerlendirir: (i) ÇED raporunun ve eklerinin yeterliliğini; (ii) analizlerin, değerlendirmelerin veya hesaplamaların yeterince ilgili verilere ve dokümanlara dayandırılıp dayandırılmadığını; (iii) projenin potansiyel çevresel etkilerinin yeterli bir kapsam v derinlikte değerlendirilip değerlendirilmediğini; (iv) olumsuz çevresel etkilerin önlenmesine veya azaltılmasına yönelik gerekli önlemlerin tanımlanıp tanımlanmadığını; (v) halkın katılımı toplantısının belirlenen prosedürle uygun olarak gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini ve toplantıda dile getirilen hususların raporda yeterli bir şekilde ele alınıp alınmadığını. ÇED raporu bir projenin çevresel etkilerini ve etki azaltma

önlemlerini belirlerken, bu etki azaltıcı önlemler ile ilgili maliyetleri ve kurumsal sorumlulukları tespit etmez. ÇED raporunda bir izleme planı da yer almaz. Komisyonun değerlendirmelerini içeren nihai ÇED raporu daha sonra son inceleme için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na sunulur. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ÇED olumlu kararı –ki bu durumda proje sahibi projeyi uygulayabilir- veya ÇED olumsuz kararı verir –bu durumda projeye devam edilemez.

e) İlan:

Taslak ÇED raporu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı merkezinde veya il müdürlüğünde kamuoyu görüşlerine açılır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın ÇED raporu üzerindeki nihai incelemesi sonucunda, Valilik Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kararını gerekçeleri ile birlikte kamuoyuna açıklar. ÇED Yönetmeliği'nde nihai ÇED raporunun kamuoyuna açıklanması öngörülmemektedir.

f) İzleme ve Denetleme:

ÇED Yönetmeliğine göre, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Proje Tanıtım Dosyasında veya ÇED'de belirlenen hükümlere dayalı olarak "ÇED Gerekli Değil" veya "ÇED Olumlu" kararları verilen projeleri izler ve denetler. Ayrıca, proje sahibinin Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na izleme raporları sunması ve Bakanlığın da bu raporları kamuoyuna açıklanmak üzere Valiliğe göndermesi gerekir. (Bu açıklama için kullanılacak olan form veya araç ÇED Yönetmeliğinde belirtilmemiştir.) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın bir uyumsuzluk tespit etmesi halinde, Valilik bir uyarı yazısı gönderir. Verilen süre sonunda uyumsuzluğun giderilmemiş olması halinde, Valilik söz konusu tesisin işletmesini durdurabilir.

5.DÜNYA BANKASI'NIN ÇEVRESEL DEĞERLENDİRME POLİTİKASI

a) Proje kategorileri ve tarama

Dünya Bankası'nın Çevresel Değerlendirme ile ilgili İşletim Politikası (O.P. 4.01) kapsamında, projeler çevre üzerindeki olası etkilerinin derecesine göre A, B veya C kategorileri altında sınıflandırılır:

- Kategori A.* Önerilen bir proje, önemli olumsuz çevresel etkilere sahip olabilecek ise Kategori A olarak sınıflandırılır (projenin türüne, yerine, duyarlılığına, ölçeğine ve potansiyel çevresel etkilerinin yapısına ve boyutlarına dayalı olarak). Bu etkiler genellikle büyük ölçeklidir, geri döndürülemezdir, hassastır, çeşitlilik gösterir, kümülatiftir, emsal teşkil eder ve proje kapsamında finanse edilen yer ve tesislerden daha geniş bir alana etki ediyor olabilir. Örneğin, Kategori A projeleri aşağıdaki özelliklerden bir veya birkaçına sahiptir: doğal yaşam alanlarının büyük ölçekli dönüşümü veya tahribi; önemli miktarlarda orman, maden ve diğer doğal kaynakların çıkarılması, tüketimi veya dönüştürülmesi; kirleticilerin doğrudan deşarjı ve bunun sonucunda hava, su veya toprak kalitesinde bozulma; tehlikeli maddelerin veya atıkların üretimi, depolanması, kullanımı veya bertarafı; hidrolojik döngüde ölçülebilir değişiklikler; önerilen zararlı ilaçları kullanımının riskleri. Mevcut proje bağlamında gösterge niteliğindeki örnekler arasında şunlar bulunmaktadır: önemli bir yeni atıksu artma tesisinin yapımı, yeni bir katı atık depolama sahası yapımı ve mevcut katı atık depolama sahasının önemli çevresel etkilere yol açabilecek rehabilitasyonu.
- Kategori B.* Önerilen bir projenin çevre üzerindeki etkileri tipik olarak sahaya özgü ise, yapı olarak geri döndürülebilir özellikte ise, Kategori A kapsamındaki alt projelerin etkilerinden daha az olumsuz ise ve etki azaltıcı önlemler daha kolay bir şekilde tasarlanabilir ise Kategori B olarak sınıflandırılır. Kategori B'de yer alan projeler bazen Kategori A'da yer alan aynı türdeki projelerden sadece ölçekleri bakımından farklılık gösterir. Örneğin, büyük sulama ve drenaj projeleri genellikle Kategori A olarak sınıflandırılırken, aynı türdeki daha küçük ölçekli projeler Kategori B olarak sınıflandırılabilir. Aynı durum, küçük ölçekli, nispeten temiz (doğal gaz veya hafif mazot yakıtlı) termik santraller, mikro hidroelektrik santraller, ve küçük sıhhi katı atık depolama tesisleri için de geçerli olabilir. Benzer şekilde, mevcut bir altyapının rehabilitasyonunu veya bakımını finanse eden projeler olumsuz etkilere sahip olabilir, ancak Kategori A ile karşılaştırıldığında bu etkiler daha az olabilir ve Kategori B olarak sınıflandırılması gerekebilir. Gösterge niteliğindeki örnekler arasında; su ve/veya kanalizasyon şebekesinin rehabilitasyonu veya yapımı, su arıtma tesisleri; genişletme veya yeni yapım içermeyen su veya atıksu arıtma tesislerinin rehabilitasyonu; küçük ölçekli su arıtma tesislerinin yapımı, kentsel ulaşım ve enerji verimliliği. OP'de belirtilmemesine rağmen, uygulamada Kategori B projeleri kendi içlerinde Düşük B ve Yüksek B olarak ikiye ayrılabilir. Yüksek B kategorisindeki projeler Düşük B kategorisindeki projelere göre nispeten daha fazla etkiye sahiptirler ve daha fazla etki azaltma önlemi içerirler, ancak bu etkiler ve etki azaltma önlemleri Kategori A olarak sınıflandırılacak kadar önemli değildir.
- Kategori C.* Önerilen bir proje, minimal çevresel etkiye sahip olacak veya hiçbir çevresel etkiye sahip olmayacak gibi görünüyorsa kategori C olarak sınıflandırılır. Örneğin, kurumsal gelişim, bilgisayarlaştırma ve eğitim ile ilgili teknik yardım projeleri Kategori C olarak sınıflandırılır.

Dünya Bankası tarafından finanse edilen bir proje Finansal Aracı (FI) tarafından seçilen ve Dünya Bankası kredisinden finanse edilen bir dizi alt proje içerdiğinde, proje Kategori FI olarak sınıflandırılır. Bu gibi projelerde, Finansal Aracı önerilen alt projeleri tarayarak, yukarıda belirtilen tanımlara göre Kategori A, B veya C olarak sınıflandırır ve Borçlunun gerekli çevresel değerlendirmeyi yapmasını sağlar. Mevcut proje bir FI projesi olduğundan dolayı, aşağıdaki açıklamalar sadece alt projelere atıfta bulunacaktır.

Kategorileri birbirinden ayıran açık sınır değerler veya Türkiye'deki ÇED Yönetmeliğinde olduğu gibi projelerin Kategori A, B veya C olarak sınıflandırılmasına yönelik hazır proje türü listeleri bulunmamaktadır; bunun yerine, projeler her bir durum için ayrı olarak taramaya tabi tutulmaktadır. Proje kategorilerinin tespitinde çevresel etkilerin büyüklüğü esas alınmasına rağmen, yüksek düzeyde sosyal riskler içeren projeler de bir projenin kategorisinin tespitinde belirleyici olabilir.

b) Çevresel Değerlendirmenin Kapsamı.

Çevresel Değerlendirmenin (ÇD) kapsamı ve türü Kategori A ve Kategori B projeleri arasında farklılık gösterir.

Kategori A'da yer alan alt projeler için, Borçlunun, alt projenin potansiyel olumsuz ve olumlu çevresel etkileri ile sosyal etkilerini inceleyen, bunların uygulanabilir alternatiflerin etkileri ile karşılaştıran (projesiz durum da dahil olmak üzere) ve olumsuz etkileri önlemek, en aza indirmek, azaltmak veya telafi etmek ve çevresel ve sosyal performansı yükseltmek için gereken önlemleri tavsiye eden bir ÇED hazırlaması gerekir (önerilen format için bakınız Ek 2A.). Bir ÇED'in özellikle önemli özelliklerinden birisi alternatiflerin analizidir. ÇSED aynı zamanda, olumsuz çevresel etkileri ortadan kaldırmak, azaltmak veya dengelemek için (alt) projenin uygulanması ve işletilmesi sırasında alınması gereken önlemleri, bu önlemleri uygulamak için atılması gereken adımları ve izleme göstergelerini, eylemlerini ve sorumluluklarını ayrıntılı olarak açıklayan bir Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı (ÇSYP) de içerir (bir ÇSYP'nin formatı için, bakınız Ek 1B). (Ek 2). Örnek tablolar alt projelerde karşılaşılabilecek olası çevresel ve sosyal etkilerin bir listesini sunmakta ve sunulan etkilerin her biri için azaltma önlemlerini belirlemektedir. Bir alt proje bu tabloda belirtilen etki kategorilerinin tümü ile sınırlı olmayabilir veya bunlara tabi olmayabilir; dolayısıyla her alt projenin etkileri ile ilgili özel bir ÇSYP hazırlaması gerekecektir.

Bir Kategori B alt projesinin çevresel değerlendirme dokümanının kapsamı alt projeden alt projeye farklılık gösterebilir, ancak Kategori A için gereken ÇSED'in kapsamından daha dardır. Kategori A için gereken ÇSED'de olduğu gibi, alt projenin potansiyel olumsuz ve olumlu çevresel ve sosyal etkilerini inceler ve olumsuz etkileri önlemek, en aza indirmek, azaltmak veya telafi etmek ve çevresel ve sosyal performansı yükseltmek için gereken önlemleri tavsiye eder. Proje kategorisinin B olarak belirlenmesi durumunda, ÇSYP'ye ilave olarak sahaya özgü değerlendirmeyi gerektiren sahaya özgü sorunların bulunmadığı hallerde, bu bilgilere ÇSYP'de yer verilebilir. Örnek olarak, normal olarak saha ile ilgili bir çevresel durumun olmadığı bilindiği takdirde sadece bir ÇSYP gerektirecek olan, kentsel bir alandaki orta ölçekli bir bina inşaatı gösterilebilir. Bu inşaatın bir yeşil alanda yapılması halinde, herhangi bir özel çevresel veya sosyal sorunun olup olmadığını açıklığa kavuşturmak için bir kısmi ÇSED gerekecektir. Çevresel Etki Değerlendirmesi sonucunda doğal yaşam alanları üzerinde ciddi bir hasar olasılığının ortaya çıkması halinde proje kategorisi Kategori A'ya çevrilebilir. Öte yandan, proje kategorisinin Yüksek B olarak belirlenmesi halinde, beklenen gerekliliklerin karşılanabilmesi için kısmi ÇD dokümanı veya kısmi ÇSED hazırlanması gerekir.

c) Halkın Katılımı

Dünya Bankası finansmanı için önerilen tüm Kategori A ve B alt projeleri için, Çevresel Değerlendirme sürecinde, borçlu alt projenin çevresel yönleri ile ilgili olarak alt projeden etkilenen gruplar ve sivil toplum kuruluşları ile istişare yapar ve görüşlerini dikkate alır. Borçlu bu istişareleri mümkün olduğunca erken başlatır. Kategori A projeleri için, bu gruplar ile istişare en az iki kez yapılır: a) çevresel taramadan hemen sonra ve ÇED görev tanımları nihai hale getirilmeden önce; ve (b) taslak ÇSED raporu hazırlanınca. Borçlu ilk istişare için, önerilen alt projenin amaçları, açıklaması ve potansiyel çevresel ve sosyal etkileri ile ilgili bir özet hazırlar. Taslak ÇSED raporu tamamlandıktan sonra yapılacak istişare için, borçlu ÇSED sonuçlarının bir özetini sunar. Kategori B alt projeleri için, etkilenen gruplar ve yerel STK'lar ile en az bir istişare yapılır: taslak ÇSED raporu tamamlandığında (ÇSYP ile birlikte). Borçlu ÇD sonuçlarının bir özetini sunar (Bakınız ayrıca, "g) İlan").

Ek olarak, borçlu, bu grupları etkileyen ÇD ile ilgili hususları ele almak için gerektiğinde proje uygulaması sırasında da bu gruplarla istişare yapar.

Dünya Bankası finansmanı için önerilen Kategori A ve Kategori B alt projeleri ile ilgili olarak borçlu ile projeden etkilenen gruplar ve yerel sivil toplum kuruluşlarında anlamlı istişarelerin yapılabilmesi için, borçlu ilgili materyalleri (yerel dilde) istişareden önce zamanında sunar. Bu materyaller istişare edilen gruplar tarafından anlaşılabilir dilde ve şekilde olmalıdır.

d) Çevresel Değerlendirme Dokümanlarının İncelenmesi ve Onaylanması

FI projelerinde, OP 4.01 gerekliliklerinin karşılanması sağlanması sorumluluğu Finansal Aracıya aittir. Çevresel Değerlendirme süreci normal olarak Finansal Aracının alt projenin Dünya Bankası kredisinden finanse edilmesini onaylamasından önce tamamlanmalıdır.

e) Koşullılık

FI projelerinde, İLBANK ile borçlu arasındaki alt kredi anlaşmasında, borçlunun Kategori A ve B alt projeleri için ÇSYP uygulaması koşulu yer almalıdır. Borçlu, yüklenicinin ÇSYP'nin hükümlerine uyup uymadığını izlemeli ve uymasını sağlamalıdır. Borçlu, çevresel ve sosyal yükümlülüklerini yerine getirebilmek için ÇSYP hükümlerini yapım işleri ile ilgili ihale dokümanlarına ve sözleşmelere ekleyebilir. Uyumsuzluk halinde, alt proje için Dünya Bankası finansmanı askıya alınabilir.

f) İlan

Yukarıda "c) Halkın Katılımı" maddesinde belirtilen ilan gerekliliklerine ek olarak, Finansal Aracı / belediye, Kategori A alt projeleri için yerel dilde hazırlanmış taslak ÇED raporunu toplantı öncesinde alt projeden etkilenen grupların ve yerel STK'ların erişebileceği bir yerde askıda ilana çıkarır.

Bir Kategori A alt projesinin ÇSED raporu nihai hale geldiğinde, Finansal Aracı nihai raporun İngilizce dilindeki bir nüshasını İngilizce yönetici özeti ile birlikte Dünya Bankası'na iletir. Banka yönetici özetini icra direktörlerine dağıtır ve harici web sitesi yoluyla kamuoyuna sunar.

Kategori B alt projeleri için, Finansal Aracı Kategori B ÇD raporunun nihai halinin İngilizce bir nüshasını Dünya Bankası'na iletir ve Dünya Bankası harici web sitesi yoluyla raporu kamuoyuna sunar.

g) Uygulama

Alt proje uygulaması sırasında, Finansal Aracı Dünya Bankası'na aşağıdaki hususları rapor eder (a) ÇSYP'nin uygulanması da dahil olmak üzere, ÇD'nin bulgularına ve sonuçlarına ve ilave sosyal değerlendirmelere (varsa) dayalı olarak Banka ile üzerinde anlaşılan önlemlere uyum; ve (b) izleme programlarının bulguları. Banka, projenin çevresel hususlarının denetlenmesinde, yasal anlaşmalarda, ÇSYP'de ve diğer proje dokümanlarında belirtilen önlemler de dahil olmak üzere Çevresel Değerlendirmenin bulgularını ve tavsiyelerini esas alır.

6.TÜRKİYE'DEKİ ÇED YÖNETMELİĞİ İLE DÜNYA BANKASI'NIN OP 4.01 POLİTİKASI ARASINDAKİ TEMEL FARKLILIKLAR

Türkiye'deki ÇED prosedürleri, bazı istisnalar dışında Dünya Bankası'nın ÇD politikaları ile uyumludur. Başlıca farklılıklar, proje sınıflandırması, ÇD dokümanının içeriği ve halkın katılımı ile ilgilidir.

a) Proje Kategorizasyonu

Türkiye'deki ÇED Yönetmeliği Ek II kapsamındaki bazı alt projeler Dünya Bankası'nın A kategorisine düşmektedir. Örneğin, finansman için önerilen önemli bir yeni atıksu arıtma tesisi projesi için Dünya Bankası'na göre bir Kategori A projesi olarak ÇSED gerekirken, Türkiye'deki ÇED Yönetmeliği Ek-II kapsamında olduğundan Proje Tanıtım Dosyası sunulması gerekmekte ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın incelemesi ve kararı sonrasında ÇED gerekli olabilmekte veya olmayabilmektedir. Örneğin 150.000'in altındaki bir nüfusa hizmet eden yeni bir atıksu arıtma tesisi gibi Türkiye'deki ÇED Yönetmeliği Ek-I veya Ek-II kapsamında yer almayan bazı alt projeler, Dünya Bankası politikası kapsamında bir Kategori B , hatta Kategori A projesi olarak tanımlanabilmektedir.

b) ÇD İçeriği

Kategori A alt projeleri. Dünya Bankası'nın bir Kategori A alt projesinin ÇED'i için gerekli kıldığı format ile Türkiye'deki ÇED genel formatının genel bir karşılaştırması, Tablo-3'te sunulan birkaç farklılık ortaya koymaktadır. Bunlar arasında, özellikle bir yönetici özetinin ve politika çerçevesi, yasal ve idari çerçeve ile ilgili bilgilerin olmayışı ve alt projenin çevresel etkilerinin, alternatiflerinin ve etki azaltıcı önlemlerin tartışıldığı düzeye ilişkin olası uyumsuzluklar öne çıkmaktadır. Önemli bir boşluk, atılacak adımların ve verilecek sorumlulukların açık bir şekilde tespit edildiği bir ÇSYP'nin eksikliği olarak göze çarpmaktadır. Bununla birlikte, ÇED için hazırlanacak projeye özgü formatta, bazı başlıklar altında Proje Tanıtım Dosyası genel formatında belirtilenden daha fazla ayrıntı istenebilir. Dolayısıyla, Dünya Bankası gereklilikleri karşısında ortaya çıkan boşlukların tespiti için, Türkiye'deki ÇED'lerin bireysel olarak gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Kategori B alt projeleri. Dünya Bankası'nın gerekli kıldığı ÇD dokümanının içeriği, projenin özel koşullarına bağlıdır. Her durumda bir ÇSYP gerekmektedir, ancak bu Türkiye'deki ÇED tarafından sadece kısmen karşılanmaktadır. DB aynı zamanda Yüksek B kategorisindeki projeler için kısmi ÇD veya kısmi ÇSED istemektedir; öte yandan Türkiye'deki ÇED Yönetmeliği Yüksek B gibi bir ara kategorizasyon içermemekte, dolayısıyla bu bağlamda başka proje dokümanları gerektirmemektedir.

c) Halkın katılımı

ÇED gerektiren alt projeler için Türkiye'deki ÇED Yönetmeliğinin gerektirdiği "kapsam oluşturma öncesi" halkın katılımı toplantısı, büyük ölçüde Dünya Bankası'nın Kategori A projeler için gerekli kıldığı ilk istişare toplantısına denktir. Ancak, Dünya Bankası hem Kategori A hem de Kategori B alt projeleri için taslak çevresel değerlendirme dokümanı üzerinde bir istişare yapılmasını gerekli kılıyor; Türkiye'deki ÇED Yönetmeliğinde buna eşdeğer bir hüküm bulunmamaktadır.

d) İlan. Türkiye'deki ÇED Yönetmeliği sadece değerlendirme sonuçlarının gerekçeleri ile birlikte duyurulmasını gerekli kılıyor. Öte yandan, Dünya Bankası Kategori A ve Kategori B projeleri için farklı istişare gerekliliklerine sahiptir. Dünya Bankası politikalarına göre, Kategori A projeleri için iki (2) ayrı halkın katılımı toplantısı yapılması gerekiyor: biri kapsam belirleme aşamasında (burada tipik olarak halkın ÇSED göre tanımı hakkında görüş bildirme fırsatı olur) ve diğeri taslak ÇD aşamasında. Kategori B projeleri için, OP 4.01 uyarınca, taslak ÇD dokümanının yerel STK'lara ve projeden etkilenen gruplara sunulması gerekiyor. Kategori B alt projeleri için nihai ÇSYP raporunun Dünya Bankası web sitesinde yayınlanması gerekiyor. Kategori A alt projeleri için, Dünya Bankası nihai ÇSED raporunun DB harici web sitesinin yanı sıra yerel olarak da yayınlanmasını ve Dünya Bankası Kuruluna sunulmasını gerekli kılıyor.

Tablo 2. MEVCUT PROJE KAPSAMINDAKİ YATIRIM TURLERİ İÇİN TÜRKİYE VE DÜNYA BANKASI KATEGORİLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI

	Türkiye'deki Kategori		DB Kategorisi	Açıklamalar
	Ek I	Ek II		
Evsel Katı Atıklar	İnşaat yıkıntı ve hafriyat atıkları hariç olmak üzere alanı 10 hektardan büyük ve/veya hedef yılı da dahil günlük 100 ton ve üzeri olan atıkların geri kazanıldığı, yakıldığı (oksitlenme yoluyla yakma, piroliz, gazlaştırma, plazma vb. termal işlemler) düzenli depolandığı ve/veya nihai bertarafının yapıldığı tesisler.		A	Eğer doğa, halk sağlığı ve emniyeti, ciddi boyutlarda gönülsüz arazi edinimi yoluyla geçim kaynakları, veya su ya da hava kalitesi üzerinde önemli etkileri olabileceğine inanmak için bir sebep varsa, proje Kategori A, Yüksek B veya Düşük B olarak sınıflandırılabilir. Etkinin mevcut olup olmadığı başlangıç keşfinde incelenir.
		Hedef yılı da dahil kapasitesi <10 ha veya <100 ton / gün olan katı atık	Düşük B	Katı atık depolama sahasının ötesinde, doğa, halk sağlığı ve emniyeti, ciddi boyutlarda

		düzenli depolama tesisleri İnşaat yıkıntı ve hafriyat atıkları hariç olmak üzere günlük kapasitesi 100 ton'un altında olan atıkların kompostlaştırıldığı ve/veya diğer tekniklerle geri kazanıldığı, yakıldığı (Oksitlenme yoluyla yakma, piroliz, gazlaştırma, plazma vb. termal işlemler), düzenli depolandığı ve/veya nihai bertarafının yapıldığı tesisler.		gönülsüz arazi edinimi yoluyla geçim kaynakları, veya su ya da hava kalitesi üzerinde önemli etkileri olabileceğine inanmak için bir sebep yoksa. Etkinin mevcut olup olmadığı başlangıç keşfinde incelenir.
Atıksu		Derin deniz deşarjı	A	Ancak deşarjın çok az olması ve deşarjın tehlikeli maddeler içermesi olasılığının hiç olmadığından ispatlanabilmesi halinde B olabilir.
	≥ 150.000 nüfusa hizmet veren ve/veya ≥ 30.000 m³/gün akış kapasitesine sahip AAT		A / Yüksek B / Düşük B	Atıksu arıtma tesisi sahasının ötesinde, doğa, halk sağlığı ve emniyeti, ciddi boyutlarda gönülsüz arazi edinimi yoluyla geçim kaynakları, veya su ya da hava kalitesi üzerinde önemli etkileri olabileceğine inanmak için bir sebep varsa, 150.000'den az nüfusa hizmet veren ve/veya 30.000 m³/gün'den az akış kapasitesine sahip AAT Yüksek B veya B olarak sınıflandırılabilir. Etkinin mevcut olup olmadığı

				başlangıç keşfinde incelenir.
Su Temini	Hacmi ≥ 10 milyon m³ olan rezervuarlar	Hacmi ≥ 5 milyon m³ olan rezervuarlar	A / Yüksek B / Düşük B	Rezervuar sahasının ötesinde, doğa, halk sağlığı ve emniyeti, ciddi boyutlarda gönülsüz arazi edinimi yoluyla geçim kaynakları, veya su ya da hava kalitesi üzerinde önemli etkileri olabileceğine inanmak için bir sebep varsa, proje Kategori A, Yüksek B veya Düşük B olarak sınıflandırılabilir. Etkinin mevcut olup olmadığı başlangıç keşfinde incelenir.
	Yılda ≥ 10 milyon m³ yeraltı suyu çıkartılması	Yılda ≥ 1 milyon m³ yeraltı suyu çıkartılması	A / Yüksek B / Düşük B	Su çıkarma sahasının ötesinde, doğa, halk sağlığı ve emniyeti, ciddi boyutlarda gönülsüz arazi edinimi yoluyla geçim kaynakları, veya su ya da hava kalitesi üzerinde önemli etkileri olabileceğine inanmak için bir sebep varsa, proje Kategori A, Yüksek B veya Düşük B olarak sınıflandırılabilir. Etkinin mevcut olup olmadığı başlangıç keşfinde incelenir.
Kentsel Ulaşım		Tramvay, hızlı ulaşım (metro, yeraltı ulaşım sistemleri, vs.)	Düşük B	Doğa, halk sağlığı, ciddi boyutlarda gönülsüz arazi edinimi yoluyla geçim kaynakları, veya su ya da hava

				kalitesi üzerinde önemli etkileri olabileceğine inanmak için bir sebep yoksa. Etkinin mevcut olup olmadığı başlangıç keşfinde incelenir.
Şehir Planlama	>2.000 konutluk konut projeleri >500 yatak kapasiteli hastaneler >50 hektarlık golf tesisleri >50.000 m2’lik alışveriş merkezleri >500 odalı turistik konaklama tesisleri	>200 konutluk konut projeleri >50.000 m2’lik eğitim kampüsleri > 50 – 500 yatak kapasiteli hastaneler >50.000 m2’lik kamp ve karavan alanları >50.000 m2’lik tema parklar >1000 m2’lik kayak tesisleri <50.000 m2’lik golf tesisleri 10.000 – 50.000 m2 arası alışveriş merkezleri	Düşük B	Doğa, halk sağlığı, ciddi boyutlarda gönülsüz arazi edinimi yoluyla geçim kaynakları, veya su ya da hava kalitesi üzerinde önemli etkileri olabileceğine inanmak için bir sebep yoksa. Etkinin mevcut olup olmadığı başlangıç keşfinde incelenir.
Enerji Verimliliği	- Isıtma ve aydınlatma sistemlerinin iyileştirilmesine dayalı olacak; ÇED’e tabi değil. - Yenilenebilir enerji projeleri (güneş > 20 ha, jeotermal >25 MWt , rüzgar > 20 türbin)	Isıtma ve aydınlatma sistemlerinin iyileştirilmesine dayalı olacak; ÇED’e tabi değil.	Düşük B	Doğa, halk sağlığı, ciddi boyutlarda gönülsüz arazi edinimi yoluyla geçim kaynakları, veya su ya da hava kalitesi üzerinde önemli etkileri olabileceğine inanmak için bir sebep yoksa. Etkinin mevcut olup olmadığı başlangıç keşfinde incelenir.

Tablo 3. Gerekli ÇSED raporu içeriklerinin karşılaştırması

DB Kategori A projelerinin ÇSED gereklilikleri	Türkiye’deki ÇED gereklilikleri kapsıyor mu?
Yönetici Özeti	Hayır. (Türkiye’deki ÇED uygulamasında teknik olmayan özetteki teknik bilgi seviyesi DB gerekliliklerini karşılamayabilir).
Politik, yasal ve idari çerçeve	Hayır.
Proje açıklaması	Büyük ölçüde evet, ancak gerekli olabilecek destekleyici altyapıyı içermeyebilir.

Başlangıç aşaması verileri	Evet, ancak Dünya Bankası'nın gerekli kılabilceği tüm başlangıç seviyesi bilgilerini içermeyebilir veya ayrıntı seviyesini karşılamayabilir. Sosyal başlangıç durumu verilerinin toplanmasına ilişkin hüküm yok.
Çevresel etkiler	Evet, ancak azaltılamayabilecek artık etkilerini tartışma veya çevresel iyileştirme ile ilgili fırsatları araştırma gerekliliği yok. Ayrıca, veri boyutlarını ve kalitesini, başlıca veri boşluklarını ve tahminlerle ilgili belirsizlikleri tespit etme veya tahmin etme gerekliliği veya daha fazla dikkat edilmesi gereken projeleri tespit etme yükümlülüğü yok. Ek olarak, dolaylı ve uyarılmış etkiler de dahil olmak üzere kümülatif etkilerin değerlendirilmesi ayrıntılı olarak tartışılmamaktadır. Özellikle, projenin etki alanındaki diğer projelerin (geçmiş, mevcut, planlanan) kümülatif etkilerinin ele alınması zorunluluğu yok.
Alternatiflerin analizi	Evet. Proje Tanıtım Dosyası genel formatı başlıca alternatiflerin ve yer seçiminin gerekçelerinin özetinde tartışılmasını gerektiriyor, ancak başka herhangi bir özel talimat yok. ÇED'deki alternatiflerin tartışılmasındaki ayrıntı ve derinlik seviyesi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından atanan ÇED komisyonu tarafından belirleniyor.
Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı	Hayır. ÇED'de / Proje Tanıtım Dosyasında planlanan etki azaltıcı önlemlerinin açıklanması isteniyor, ancak maliyetin, zamanlamanın, kurumsal sorumlulukların veya izleme düzenlemelerinin açıklanması istenmiyor. Ulusal mevzuat uyarınca sosyal başlangıç durumu verilerinin toplanması ve sosyal etkilerin değerlendirilmesi zorunlu olmadığından dolayı, sosyal etkilerin izlenmesine ilişkin hüküm bulunmuyor. Dolayısıyla, Türkiye'deki ÇED, ÇED'lerde sunulan izleme düzenlemeleri hakkında yeterli değildir.
Sosyal Başlangıç Durumu ve Etki Değerlendirmesi	Kısmen evet, ancak ÇED'ler için hazırlanan sosyal başlangıç durumu verileri, projeden etkilenen topluluklarda birincil veri toplamayı ve tüm paydaşlar ile düzenli paydaş toplantıları düzenlenmesini zorunlu kılmıyor. Türkiye'deki ÇED için istenen sosyal başlangıç durumu verileri, ikincil verileri toplamayı amaçlayan bir masa başı çalışması yoluyla hazırlanabilir ve ÇED'ler için bir sosyal etki değerlendirmesi zorunlu değil.
Paydaş Katılımı	Kısmen evet, ancak düzenli proje bilgilendirmeleri zorunlu değil. Bakanlık tarafından gerçekleştirilen resmi Halkın Katılımı Toplantısı tek zorunlu paydaş toplantısıdır ve başka toplantı gerekmemektedir.

Tablo 4. İlan Gerekliliklerinin Karşılaştırması

Zamanlama	DB Gereklilikleri		Türkiye'deki Gereklilikler *
	Kategori A	Kategori B	
Taramadan hemen sonra	Birinci halkın katılımı toplantısında, borçlu katılımcılara önerilen alt projenin amaçlarının, açıklamasının ve potansiyel etkilerinin bir özetini sunarak proje ile ilgili görüşlerini ifade etme ve geri bildirim sağlama fırsatı sunar.		Katılımcılar proje hakkında bilgilendirilir. (ÇED Yönetmeliği'nde sunulacak bilgilerin içeriği belirtilmiyor.)

Taslak ÇD hazır olduğunda	Borçlu katılımcılara ÇSED sonuçlarının bir özetini sunar. Borçlu taslak ÇSED raporunu projeden etkilenen grupların ve yerel STK'ların kolaylıkla ulaşabileceği bir yerde duyurur.	Borçlu halkın katılımı toplantısının katılımcılarına ÇD sonuçlarının bir özetini ve ÇSYP'yi sunar	Merkezi düzeyde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı veya İl Müdürlüğü taslak ÇED raporunu kamuoyu görüşlerine sunar.
ÇD nihai hale geldiğinde	- Borçlu nihai ÇSED raporunu projeden etkilenen grupların ve yerel STK'ların kolaylıkla ulaşabileceği bir yerde duyurur. - Borçlu nihai ÇSED raporunu İngilizce olarak Dünya Bankası'na gönderir ve Dünya Bankası raporu kamuoyuna duyurur (Bankanın harici web sitesinde yayımlayarak). - Borçlu nihai ÇSED raporunun İngilizce yönetici özetini Dünya Bankası'nın İcra Direktörleri Kurulu'na sunulmak üzere Dünya Bankası'na gönderir.	Borçlu nihai ÇD raporunu İngilizce ve Türkçe olarak Dünya Bankası'na gönderir ve Dünya Bankası raporu kamuoyuna duyurur (Bankanın harici web sitesinde yayımlayarak)	Valilik, halkı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın ÇED raporu ile ilgili değerlendirmesinin sonuçları ve gerekçeleri hakkında bilgilendirir

* ÇED'e tabi olan projeler için.

7. TÜRKİYE'DEKİ ÇED YÖNETMELİĞİNİN VE DÜNYA BANKASI ÇEVRESEL DEĞERLENDİRME POLİTİKASININ UYGULANMASI

Dünya Bankası, aşağıdaki amaçlar için politika, prosedür, direktir ve rehberlik türünde dokümanların hazırlanması ve yönetilmesine yönelik bir yapı sunan bir Politikalar ve Prosedürler çerçevesine sahiptir:

- dokümanları daha etkin ve kullanıcı dostu bir şekilde organize etmek;
- dokümanları destekleme, onaylama ve yönetim sorumluluklarını açıklığa kavuşturmak;
- Revizyonlar ve yeni Politika ve Prosedür dokümanları hakkında personele yapılan bildirimleri iyileştirmek; ve
- Tüm dokümanları tek ve tamamen araştırılabilir bir depoya yerleştirerek kolay erişim sağlamak.

Bu Proje kapsamında, aşağıda listelenen operasyonel politikalar dikkate alınacaktır ve bu politikalara ilişkin ayrıntılı bilgiler Metin Kutusu 2'de sunulmaktadır.

Dünya Bankası Çevresel Değerlendirme sisteminde (OP. 4.01) projeler tahmin edilen potansiyel çevresel risklerine göre Kategori A, Kategori B veya Kategori C olarak sınıflandırılmaktadır. Dünya Bankası'nın kategorizasyon sisteminin aksine, Türkiye'deki ÇED Yönetmeliği (AB ÇED Direktifleri ile aynı şekilde) ekler yoluyla eşik değerlere dayalı proje açıklamaları belirtmektedir. İki çevresel süreç (DB ÇD ve Türkiye ÇED politikaları) arasındaki temel farklardan birisi projelerin tarama sisteminde görülebilir. Türkiye'deki ÇED prosedürü ile Dünya Bankası'nın Çevresel Değerlendirmeye ilişkin Operasyonel Politikası (OP 4.01) arasındaki farklar Tablo – 2, 3 ve 4'te görülebilir.

Tarama sistemleri ulusal ÇED Yönetmeliği ile karşılaştırıldığında farklılık gösterdiğinden dolayı, ulusal sistem ile DB sistemi arasında proje tarama sürecinin çapraz eşleştirmesinin yapılması teknik açıdan çok kolay değildir. Örneğin, ulusal sistem kapsamındaki Ek-I'nin Dünya Bankası'nın Kategori A ile veya Ek-II'nin Kategori B ile doğrudan denk olduğu varsayılmaz. İki sistem arasında farklılıklar doğabilmektedir. Örneğin bazı Ek-I projeleri Kategori B olarak sınıflandırılabilir veya bazı Ek-II projeleri örneğin hassas alanlarda planlanıyorsa Kategori A olarak sınıflandırılabilir. Benzer şekilde, bazı Ek Dışı projeler, özellikle insanlar veya doğal çevre için düşük düzeyde etkilere yol açabileceklerse, etkiler küçük bir alan ile sınırlıysa, geçici veya kısa süreli ise ve bu etkileri kontrol etmek kolay ve ucuz ise Kategori B olarak sınıflandırılabilir (örneğin inşaat faaliyetlerinin çoğu).

Her iki prosedür için aynı adımların tekrarlanmasını önlemek için, Proje Türkiye'deki ÇED veya PTD gereklilikleri arasında yer almayan ancak DB tarafından istenen DB OP 4.01 gereklilikleri karşılanacak şekilde gerçekleştirilecektir ve bu dokümanlar Türkiye'deki ÇED'e "ek dokümanlar" (bunlar sosyal değerlendirmeleri de içerebilir) şeklinde hazırlanacaktır.

ÇSED/ÇD süreci için istenen ve bu ÇSYÇ'de sunulan dokümanlar proje özelliklerine bağlı olarak projeden projeye farklılık gösterebilir. Bu bakımdan, İLBANK ÇSED'lerin, kısmi ÇSED'lerin ve Dünya Bankası'na sunulan diğer dokümanların önerilen her bir proje bazında ayrı ayrı hazırlanmasını sağlayacaktır.

Dünya Bankası Gerekliliklerinin Adım Adım Karşılanması Süreci

Adım 1: Tarama

İLBANK, Dünya Bankası ile istişare içerisinde, alt projelerin taramasını gerçekleştirecektir. Bu süreç OP 4.01'e göre bir alt projenin uygunsuzluk değerlendirmesi ile çevresel ve sosyal kategorizasyonu içerecektir. OP 7.50 ile ilgili olarak, İLBANK finanse edilen projelerin sadece ulusal su yolları üzerinde yer aldığını/ sadece ulusal su yollarına bağlı olmasını sağlamaktan sorumludur. Türkiye'de, uluslararası su yolu olmadığı (dolayısıyla OP 7.50'yi tetiklemediği) tespit edilen su yolları şunlardır: Susurluk, Kuzey Ege, Gediz, Küçük Menderes, Büyük Menderes, Batı Akdeniz, Antalya, Sakarya, Batı Karadeniz, Yeşilırmak, Kızılırmak, Konya Kapalı, Doğu Akdeniz, Seyhan, Ceyhan, Doğu Karadeniz, Burdur, Afyon, Orta Anadolu ve Van. Daha fazla bilgi için, bakınız Metin Kutusu 2.

Türkiye'deki ÇED sürecinin sonuçları, projenin etkilerinin önem derecesini ve Proje Etki Alanının hassasiyet seviyesini belirlemek için bir başka kaynak teşkil etmektedir (örneğin doğal yaşam alanlarının, koruma altındaki alanların, vs. mevcudiyeti). Bu süreçte, İLBANK daha bilgiye dayalı kararlara ulaşabilmek amacıyla alt proje fizibilite raporlarını hazırlayan danışmanlardan bu risklerin bir başlangıç değerlendirmesini yapmalarını isteyebilir.

İLBANK ayrıca sunulacak çevresel ve sosyal değerlendirme dokümanı ile ilgili olarak da belediyeye rehberlik sağlayacaktır (bu dokümanın 5. bölümünde ayrıntılı bir şekilde açıklandığı gibi).

METİN KUTUSU 2: Diğer DB Operasyonel Politikalarına Uyum

Doğal Yaşam Alanları (OP 4.04). Proje kapsamındaki inşaat çalışmalarının kritik veya kritik olmayan doğal yaşam alanlarını (Dünya Bankası'nın OP 4.04'te yer alan tanımına göre) etkileme olasılığı bulunmaktadır. Kabul edilen bir kritik doğal yaşam alanı veya eko sistem üzerinde önemli bir etkisi olan alt projeler OP 4.01 kapsamında finanse edilemez olarak değerlendirilecektir ve ÇED çalışmasında ele alınacak temel husus alt projenin yer ve kapsam bakımından alternatiflerinin tespiti olacaktır. Alt projenin doğal yaşam alanları üzerindeki olası etkisi önemli düzeyde değilse veya etki kritik doğal yaşam alanları üzerinde değilse, ilk öncelik yeni bir saha belirleyerek sorunu çözmek olacaktır. Bunun mümkün olmaması halinde, ilgili durum için uygun etki azaltma önlemleri kabul edilecektir.

Fiziksel Kültürel Kaynaklar (OP 4.11). Başlangıç durumu çalışmalarının ilk aşaması olarak, literatür çalışmaları ve yüzeysel çalışmalar yapılır. Bu çalışmalara dayalı olarak, bu kaynaklar üzerindeki potansiyel etkiler ve ilgili etki azaltma önlemleri ÇD/ÇSED'de değerlendirilir. Ancak, fiziksel kültürel kaynakların nitelikleri gereği, gömülü varlıklar (örneğin mezarlar veya höyükler) başlangıç durumu çalışmaları sırasında tespit edilemeyebilirler. Buradaki temel husus iki boyutludur: (i) inşaat sırasında "rastlantı ile bulunan eserlerin" tespiti, ve (ii) projenin bilinen kültürel değerler üzerindeki potansiyel etkisi. Türkiye'deki kanunlar - özellikle 2863 sayılı ve 21/07/1983 tarihli Kültürel ve Doğal Varlıkların Korunması Hakkında Kanun (27/07/2004 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan değişiklik ile birlikte)- ve uygulamalar Dünya Bankası'nın gerekliliklerini karşılamaktadır. 18485 sayılı ve 10.08.1994 Resmi Gazete'de yayınlanan Kültürel ve Doğal Varlıklar ile ilgili Araştırmalar, Sondajlar ve Kazılar Hakkında Yönetmelik, inşaat çalışmaları sırasında bulunan kültürel ve doğal varlıklar ile ilgili prosedürleri ve yükümlülükleri tanımlamaktadır. Belediyeler söz konusu kanun ve yönetmeliğin uygulanmasından sorumludur. Düzenli raporlama kapsamında, belediyeler İLBANK'ı bulunduran kültürel ve tarihi eserler ve alınan önlemler konusunda bilgilendirmek zorundadır. İLBANK finanse edilen projelerin fiziksel veya kültürel kaynaklar üzerindeki etkilerini önlemekle veya azaltmakla yükümlüdür. Dolayısıyla, İLBANK, Türkiye'deki mevzuatın tüm gereklilikleri yerine getirilinceye kadar alt proje finansmanına devam etmeyecektir.

Uluslararası Su Yolları (OP 7.50). İLBANK finanse edilen projelerin sadece ulusal su yolları üzerinde yer aldığını/ sadece ulusal su yollarına bağlı olmasını sağlamaktan sorumludur. Türkiye'de, uluslararası su yolu olmadığı (dolayısıyla OP 7.50'yi tetiklemediği) tespit edilen su yolları şunlardır: Susurluk, Kuzey Ege, Gediz, Küçük Menderes, Büyük Menderes, Batı Akdeniz, Antalya, Sakarya, Batı Karadeniz, Yeşilirmak, Kızılırmak, Konya Kapalı, Doğu Akdeniz, Seyhan, Ceyhan, Doğu Karadeniz, Burdur, Afyon, Orta Anadolu ve Van.

Gönülsüz Yeniden Yerleşim (OP 4.37). (OP 4.12). Bu OP'nin gerekliliklerini karşılayan bir Arazi Edinimi ve Gönülsüz Yeniden Yerleşim Politika Çerçevesi (AEYYPÇ) hazırlanmaktadır ve kullanılacaktır. AEYYPÇ, gerekli olduğu durumlarda alt projelere özgü Arazi Edinimi ve Gönülsüz Yeniden Yerleşim Politikası hazırlanmasını gerektirmektedir.

Baraj Güvenliği (OP 4.37). SCP kapsamında, Baraj güvenliği (OP 4.37) politikasının tetiklenmesine neden olan herhangi bir alt proje finansman için uygun olmayacaktır.

Diğer Dünya Bankası Koruma Önlemleri. Başka koruma önlemi politikasının tetiklenmesi beklenmemektedir, ancak soruların ortaya çıkması halinde İLBANK Dünya Bankası'na danışacaktır.

İLBANK, ilk 5 alt projenin önerilen tarama kategorilerini onay için Dünya Bankası'na sunacaktır. Bu amaçla Dünya Bankası'na sunulacak olan bilgiler, önerilen tarama kategorisini ve kategori seçimini destekleyen bilgiler ile birlikte analiz edilecek temel çevresel ve sosyal sorunları içerecektir. İlk 5 alt proje sonucunda Dünya Bankası **İLBANK'**ın sınıflandırmasından tatmin olması halinde sadece nokta kontroller yapacaktır.

Birkaç ayrı yatırımın (bileşenin) bir alt projeyi oluşturduğu durumlarda, bileşenler içindeki en yüksek kategori alt proje için geçerli olacaktır. Örneğin, bir alt proje kapsamında atıksu arıtma yatırımı (Kategori A) ve su dağıtım şebekesi rehabilitasyonu (Kategori B) bulunabilir. Bu durumda, alt projenin kategorisi A olarak belirlenir. İdeal olarak, çevresel etki ile ilgili kapsamlı bir genel bakış sağlayacağından dolayı, bir alt proje kapsamında gerçekleştirilen Çevresel Değerlendirme alt proje kapsamında uygulanacak tüm bileşenleri bir arada ele almalıdır. Bununla birlikte, çevre üzerindeki etkileri bakımından bileşenler birbirlerinden bağımsız oldukları sürece, faaliyetlerin çevresel değerlendirmeleri ayrı olarak hazırlanabilir ve çalışmalar farklı zamanlarda başlatılabilir. Şüpheye düşüldüğünde, İLBANK proje için görevlendirilen Dünya Bankası Çevresel ve Sosyal Uzmanına danışacaktır.

Adım 2: Çevresel Değerlendirme

Dünya Bankası OP 4.01 gerekliliklerini yerine getirecek çevresel değerlendirme türü ve içeriği projenin kategorisine ve proje ile ilgili yukarıda açıklanan özel hususlara bağlıdır. Eğer alt proje Türkiye'deki ÇED Yönetmeliğine göre Ek I veya Ek II projesi olarak sınıflandırılmış ise, bilgi ve analizlerin büyük bir kısmı büyük olasılıkla ÇED veya Proje Tanıtım Dosyası dokümanlarında zaten mevcut olacaktır. Daha sonra, alt projenin kategorisine göre, ÇSED (Kategori A), kısmi ÇSED (Yüksek B) ve ÇSYP (Düşük B) hazırlamak için Türkiye mevzuatına göre hazırlanan PTD ve ÇED'ler kullanılacaktır. Tatmin edici bir ÇSYP/ÇED dokümanı hazırlama sorumluluğu belediyelere aittir. ÇSYP giderlerini belediyenin öz kaynaklarından veya alt proje kredisinden finanse edebilirler.

İLBANK, hazırlanan dokümanların DB gerekliliklerini karşıladığı hususunda genel bir kalite güvencesi fonksiyonunu gerçekleştirecektir. Bir ÇSYP'yi incelerken, İLBANK aynı zamanda anlaşılır, uygulanabilir ve uygun olduğunu teyit edecektir.

Adım 3: Halkın Katılımı

Kategori A Alt Projeleri

Kategori A alt projeleri için, halkın katılımı toplantılarının sayısı ve içeriği Türkiye'deki mevzuatın gerektirdiği bir ÇED çalışmasının yapıp yapılmadığına ve Türkiye'deki mevzuata uygun olarak hazırlanan ÇED'in Dünya Bankası gerekliliklerine uygunluğuna bağlıdır. Türkiye'deki mevzuatın gerektirdiği bir ÇED çalışmasının yapılmamış olması halinde, en az iki halkın katılımı toplantısı yapılacaktır –birisi görev tanımlarını tartışmak için, diğeri taslak ÇSED raporunu tartışmak için.

Türkiye'deki mevzuatın gerektirdiği bir ÇED raporunun DB gerekliliklerine göre önemli bilgi eksikliklerinin olması halinde, (bakınız "Adım 2: Çevresel Değerlendirme"), yine en az iki halkın katılımı toplantısı yapılacaktır. Bunlardan birincisi önerilen ek dokümanlar ile ilgili ÇSED görev tanımları hakkında olacaktır. İkinci toplantı ilave çevresel değerlendirme dokümanları taslak hale getirildiğinde yapılacaktır; bu toplantıda hem taslak ek dokümanlar hem de Türkiye'deki mevzuata uygun olarak hazırlanan ÇED raporu tartışılacaktır. Öte yandan, Türkiye'deki mevzuatın gerektirdiği bir ÇED raporu ile DB gereklilikleri arasındaki bilgi boşlukları önemsiz düzeyde olduğunda (bakınız "Adım 2: Çevresel Değerlendirme"), taslak ek dokümanlar hazır olduğunda bir halkın katılımı toplantısı yapılacak ve tüm DB ÇSED paketi tartışılacaktır.

Kategori B Alt Projeleri

Proje Tanıtım Dosyası olsun veya olmasın, Kategori B alt projeleri için taslak ÇD aşamasında bir halkın katılımı toplantısı yapılacaktır. Bunun sebebi, Türkiye'deki ÇED Yönetmeliği'nin ÇED'e tabi olmayan projeler için halkın katılımı toplantısını zorunlu kılmamasına rağmen, Dünya Bankası politikasının en az bir halkın katılımı toplantısını gerekli kılmasıdır.

Halkın katılımı toplantıları, en az iki hafta önceden, yerel gazeteler veya etkili olduğu bilinen diğer yerel bilgilendirme araçları yoluyla yaygın bir şekilde duyurulacaktır. Hem Kategori A hem de Kategori B projeleri için, belediye taslak ÇSED'lerin, ÇSYP'lerin ve diğer değerlendirme belgelerinin ve ek belgelerin halka açık yerlerde ulaşılabilir olmasını ve toplantı duyurusunda bunların yerinin belirtilmesini sağlayacaktır. Halkın katılımı toplantıları tutanak altına alınacak ve Kategori A alt projeleri için taslak ve nihai ÇSED raporuna, Kategori B alt projeleri için nihai DB çevresel değerlendirme dokümanları (ÇSYP ve varsa yerel çevresel sorunların değerlendirmesi) dokümanlarına dahil edilecektir. Ek-4'te halkın katılımı toplantılarının içeriği ile ilgili bir tablo yer almaktadır.

Adım 4: Dünya Bankası Onayı

Dünya Bankası, Türkiye'deki ÇED Yönetmeliği uyarınca ÇED hazırlanması gereken ve/veya DB prosedürleri uyarınca "Kategori A" olarak sınıflandırılan tüm projeleri, İLBANK tarafından finansman için nihai karar verilmeden önce inceleyecek ve onaylayacaktır.

Kategori B projeleri de Dünya Bankası'nın önceden incelemesine ve onayına tabi olacaktır. Kategori B alt projeleri için, İLBANK ÇSED'leri ve/veya kısmi ÇSED'leri ve/veya ÇSYP'leri alt proje için finansman kararını onayladıktan sonra ancak fiziksel inşaat işleri başlamadan ve/veya ekipman alım taahhütleri yapılmadan önce inceleyebilir ve onaylayabilir. Bu elbette proje sahibi için detay projelerin ve ihale dokümanlarının, masrafları kendilerince karşılanmak üzere, revize edilmesinin gerekmesi riskini doğurabilmektedir. Ne zaman nihaileştirildikleri dikkate alınmaksızın, Dünya Bankası ilk 3 Kategori B alt projesinin kısmi ÇSYP'lerini inceleyecektir. İlk üç Kategori B alt projesinin incelemesi sonucunda, Dünya Bankası bu Çerçeve'de açıklanan prosedürlerin İLBANK tarafından tatmin edici bir şekilde uygulandığı konusunda tatmin olursa, Dünya Bankası Kategori B alt projelerinin ayrıntılı incelemelerini yapmayacaktır. Bununla birlikte, Dünya Bankası seçilen ÇD/ÇSYP dokümanlarının sonradan incelemesini yapacaktır.

Adım 5: ÇSYP'nin Yapım İşleri Sözleşmelerine Dahil Edilmesi

Alt kredi anlaşmasında, ÇSYP uygulama gerekliliği belirtilmelidir. Hem Kategori A hem de Kategori B projeleri için, ÇSYP aynı zamanda ihale dokümanlarının ekinde verilecek ve alt proje yapım işlerini gerçekleştirecek olan yüklenici ile imzalanacak olan sözleşmenin bir parçasını oluşturacaktır. Bu bölümlerde söz konusu çalışmalar sırasında meydana gelebilecek potansiyel etkiler ve bu etkileri azaltmak için yüklenicinin alması gereken önlemler de belirtilecektir.

Adım 6: Bilgilerin Açıklanması

Hem Kategori A hem de Kategori B projeleri için, belediye Türkçe dilindeki nihai DB ÇSED ve ÇSYP dokümanlarının basılı nüshalarının halka açık bir yerde ilan askıya çıkarılmasını sağlayacaktır³⁴. İLBANK nihai dokümanları web sitesinde yayınlacaktır. Kategori A alt projeleri ve ilk 3 Kategori B alt projesi için, Türkiye’de yapılacak olan ilan süreci, Dünya Bankası finansman için onay vermeden önce tamamlanmış olmalıdır. Ek olarak, Kategori A projeleri için nihai ÇSED raporu ikinci halkın katılımı toplantısı sırasında halka açıklanmalıdır.

Alt proje onayından önce, İLBANK nihai DB ÇSED ve ÇSYP dokümanlarının İngilizce versiyonlarını InfoShop’ta yayınlanmak üzere Dünya Bankası’na sunacaktır. Kategori A alt projeleri için, alt proje onayından 30 gün önce, İLBANK DB ÇSED raporunun İngilizce dilindeki bir yönetici özetini, Dünya Bankası İcra Direktörleri Kurulu’na sunulmak üzere Dünya Bankası’na teslim edecektir. Ayrıca tam ÇSED de proje uygulaması sırasında Dünya Bankası İcra Direktörleri Kurulu’na sunulacaktır.

Adım 8: İzleme

İLBANK ÇSED veya ÇSYP’nin uygun şekilde uygulanmasını sağlamak üzere alt projeleri inşaat ve işletme aşamalarında düzenli olarak denetleyecektir. İLBANK ÇSED veya ÇSYP’nin uygulanmasında herhangi bir sorun tespit ettiğinde, ilgili belediyeyi bu konuda bilgilendirecek ve bu sorunları gidermek için atılması gereken adımlar konusunda anlaşmaya varacaktır. İLBANK bulgularını altı aylık proje ilerleme raporlarında veya gerektiğinde sorunları Dünya Bankası’nın dikkatine sunmak için daha aralıklarla Dünya Bankasına bildirecektir. Dünya Bankası proje ekibi belirli aralıklarla ve gerektiğinde proje denetleme faaliyetleri kapsamında proje sahalarını ziyaret edecektir.

8.DÜNYA BANKASI’NA RAPORLAMA

Altı aylık proje durum raporunda, İLBANK “Çevresel ve Sosyal Koruma Önlemleri” başlıklı bir bölüme yer vererek burada izleme faaliyetlerine dayalı olarak ÇSYP uygulama durumunu özetleyecektir. Raporda uyumsuzluktan kaynaklanan sorunlar ile bunların nasıl giderildiği/giderilmekte olduğu ve çevresel bakımlardan OP 4.04, 4.11 veya 7.50’nin, sosyal bakımlardan sie OP 4.01 ve OP 4.12’nin uygulanmasından kaynaklanan sorunlar vurgulanacaktır.

İLBANK ayrıca “Belediyelere Göre Proje Bileşenlerinin Çevresel ve Sosyal Değerlendirme Durumu” başlıklı bir ÇD durum tablosu tutacaktır. Tabloda Dünya Bankası ÇD kategorisi, İLBANK tarafından ÇD görev tanımlarının incelenmesi, müşavirlerin tutulması, halkın katılımı toplantıları, ÇD raporunun durumu (taslak, revizyon ve nihaileştirme) hakkında bilgiler yer alacaktır. İLBANK bu dokümanı talep edilmesi halinde Dünya Bankası ile paylaşacaktır.

9.KURUMSAL DÜZENLEMELER

Bu çerçevenin uygulanmasındaki temel aktörler, İLBANK Proje Yönetim Birimi (PYB) ve proje öneren belediyelerdir. Aşağıda bu aktörlerin genel rolleri ve yetkileri açıklanmaktadır. Rol ve sorumlulukların özeti Tablo 6’da verilmiştir.

İLBANK PYB

İLBANK PYB’nde, Çevresel ve Sosyal Çerçevenin uygulanmasının koordinasyonundan sorumlu bir çevre uzmanı bulunmaya devam edecektir. Çevre Uzmanının sorumlulukları şunlar olacaktır.

- Alt projelerin ÇD sınıflandırması ile ilgili olarak Dünya Bankası gerekliliklerine uygun tarama işlemlerini yürütmek.
- Belediye ÇD müşavirlerine, Kategori A ve Kategori B ÇD dokümanlarının DB gerekliliklerine uygun olarak hazırlanması konusunda rehberlik sağlamak
- Belediye görevlilerine/ Belediye ÇD müşavirlerine, özellikle Kategori A ve Kategori B projelerindeki halkın katılımı ve duyuru gereklilikleri olmak üzere, Dünya Bankası ÇD prosedürleri hakkında rehberlik sağlamak

- Belediye görevlilerine/ Belediye ÇD müşavirlerine, Dünya Bankası'nın kültürel varlıklar, doğal yaşam alanları, ormanlar ve uluslararası su yolları hakkındaki koruma önlemleri gereklilikleri (dokümanlar ve prosedürler) rehberlik sağlamak
- ÇD dokümanlarını incelemek, belediye ÇD müşavirlerine yazılı görüş sunmak, ve en sonunda DB koruma önlemleri gerekliliklerine uygun olarak ÇD dokümanlarına ve prosedürlerine resmi onay vermek
- Alt kredi dokümanları arasında ÇSYP'nin ve diğer çevresel ve sosyal koruma önlemleri gerekliliklerinin uygulanması ile ilgili anlaşmaların yer almasını sağlamak;
- Belediyelerin ÇSYP uygulamalarını denetlemek ve Dünya Bankası'na rapor edilecek olan genel proje denetimi kapsamında performansı, tavsiyeleri ve atılması gereken ilave adımları belgelemek;
- İlgili grupların ve yerel çevre yetkililerinin alt proje uygulamasının çevre ile ilgili yönleri hakkındaki görüşlerine aşık olmak ve gerektiğinde saha ziyaretleri sırasında bu gruplarla görüşmek;
- Alt proje uygulamasının çevresel koruma önlemleri ile ilgili hususları konusunda DB denetleme misyonları ile koordinasyon ve iletişim sağlamak

Belediyeler

Belediyeler tarafından hazırlanacak olan ÇD çalışmaları, temel olarak Türkiye'de yeterli sayıda bulunan müşavirlik şirketleri tarafından gerçekleştirilecektir. Belediyeler altyapı yatırımları yapmaktadırlar ve Türkiye'deki çevre mevzuatına ve inşaat prosedürlerine aşinadırlar. Bununla birlikte, Dünya Bankası'nın gereklilikleri hakkındaki bilgi daha az yaygındır. Bu anlamda bir kapasite oluşturulmasına yardımcı olmak için, projeye yeni belediyeler katıldıkça İLBANK belediyeleri ve potansiyel müşavirlerini Dünya Bankası'nın koruma önlemleri politikaları hakkında bilgilendirmek amacıyla eğitim çalıştayları düzenleyecektir.

Belediyeler genel olarak inşaat ve işletme aşamalarında ÇSYP'leri (hem Kategori A hem de Kategori B projeleri için) düzgün bir şekilde uygulama kapasitesine sahiptir. Bu kapasitenin bulunmadığı durumlarda^[4], belediyeler yükleniciler tarafından gerçekleştirilen çalışmaların denetlenmesi ve ÇSYP'nin yeterli şekilde takip edilmesini sağlama yönlerinden kendilerine yardımcı olacak çevre konusunda uzman müşavirler tutacaktır. Ayrıca, gerektiğinde ilave eğitim veya ekipman alımı yoluyla proje belediyelere kurumsal güçlendirme de sağlayabilir.

Tablo 5. Roller ve Sorumluluklar

	Belediyeler	İLBANK	Dünya Bankası
Finansal Roller	Talep sahibi	Finansla Aracı	Ana finansman kaynağı
Başvuru Süreci	Talebe Dayalı Başvuruların Sunulması	Dünya Bankası'na bilgi vermek üzere başvuruların incelenmesi / analiz edilmesi	Sekiz katılımcı belediye ile ilgili kesin kararın kabul edilmesi
Hazırlık Süreci	Dünya Bankası tarafından İLBANK aracılığıyla getirilen uyulması istenen kanun ve yönetmeliklerin uygulanması	Proje boyunca ilgili tüm kural ve düzenlemelere uyulmasını sağlamak için seçilen belediyeler arasında koordinasyonun sağlanması Yatırım seçenekleri için dahili çalışma yapısının düzenlenmesi	Hazır aşaması sırasında Performans ve İleme Veri Tabanı Sisteminin Geliştirilmesinde İLBANK'a yardımcı olunması İLBANK'a teknik kılavuzluk sağlanması
Personel Sayısı	Bir Sosyal Uzman ve Bir Çevre Uzmanı	Mevcut ekibe ek olarak, bir destek ekibi oluşturulabilir. Ekibin yapısı ve ekip üyelerinin nitelikleri İLBANK ve Dünya Bankası tarafından belirlenecektir. Bireysel bağımsız danışmanlar istihdam edilebilir.	İzleme ekibinin oluşturulmasında İLBANK'a yardımcı olacaktır

Proje Roller	ÇSED ve ÇSYP'nin hazırlanması ve Şikayet Mekanizmasının oluşturulması	ÇSED, ÇSYP ve Şikayet mekanizmasının izlenmesi konusundaki ana sorumlu	Proje geliştirme aşamalarının genel olarak incelenmesi
	Tüm proje yapım işlerinin ve danışmanlık hizmetlerinin ihale edilmesi	Dünya Bankası'nın çevresel ve sosyal koruma önlemleri politikalarının uygun şekilde uygulanmasını sağlamak için tüm sürecin denetlenmesi ve izlenmesi	Banka standartlarına uyulup uyulmadığını tespit etmek için gelen raporların incelenmesi

10.ÇEVRESEL VE SOSYAL İZLEME VE ŞİKAYET MEKANİZMASI

Çevresel ve Sosyal İzleme

Etki azaltma önlemleri arasında yer alan çevresel ve sosyal hususlar İLBANK tarafından görevlendirilen uzmanlar tarafından izlenecek ve denetlenecektir. Çevresel ve sosyal etkilerin çok düşük düzeyde olması beklenmekle birlikte, potansiyel olumsuz çevresel etkilerin inşaat ve işletme aşamalarında önlenmesi veya azaltılması planlanmaktadır

Çevresel İzleme Sistemi aşağıdakileri içerecektir:

- Genel Çevre
- Hava Emisyonları
- Toprak
- Yüzey suları ve yeraltı suları
- Biyolojik çeşitlilik
- Gürültü ve toz emisyonları

Yukarıda belirtilen ayrıntılı çevresel izlemeye ek olarak, İLBANK ayrıca Proje süresi boyunca sosyal izlemenin gerçekleştirilmesinden de sorumlu olacaktır. Her bir alt projeye ilişkin sosyal izleme faaliyeti aşağıdaki konuları kapsayacaktır:

- Halk Sağlığı ve Emniyeti
- İstihdam
- İşgücü akışı (konuların hepsi işgücü akışına yol açmayabilir. İşgücü akışı yatırımların inşası için inşaat şantiyesinde kurulacak kamplarda işçilerin uzun vadeli konaklamasından kaynaklanabilecek riskler ile ilgilidir.)
- Yerel Satın Alma
- Arazi Edinimi
- Etkilenen Kırılgan Gruplar (atık toplayıcılar, engelliler, yaşlılar, vs.)

Projenin olumsuz etkilerinin önlenmesi ve etki azaltma önlemlerinin etkililiğinin gözlenebilmesi için, çevresel ve sosyal izleme sistemi projenin uygulama aşamasından itibaren başlar ve işletme aşaması boyunca devam eder. Bu sistem DB ve borçlunun proje denetlemesi kapsamında etki azaltma önlemlerini başarısını değerlendirmelerine ve gerektiğinde ilgili önlemleri almalarına olanak tanır.

İzleme sistemi aşağıdakileri sağlar:

- Gerektiğinde teknik yardım ve denetleme,
- Belirli etki azaltma önlemlerine ilişkin koşulların erken tespiti,

- Etki azaltma sonuçlarının takip edilmesi,
- Proje ilerlemesine ilişkin bilgilendirme.

Şikayet Mekanizması

Şikayet Mekanizması, herhangi bir paydaşın projenin planlanma, inşa edilme ve uygulanma şekli le ilgili bir şikayet veya önerisini iletebilmesini sağlayan bir süreçtir. Projenin çevresel ve sosyal yönleri ile ilgili olarak etkilenen toplulukların endişelerinin, sorularının ve şikayetlerinin alınabilmesi ve çözülebilmesi için, belediyeler proje uygulamasından önce şeffaf ve kapsamlı bir Şikayet Mekanizması oluşturacaktır.

Şikayet Mekanizmasının oluşturulması için kullanılabilecek bazı farklı kamuoyu duyurusu araçları şunlardır:

- Kamu alanlarında kitapçıların dağıtılması
- Duyuru panoları
- Web sitesi
- Telekomünikasyon Araçları
- Halk Toplantıları

Şikayet Mekanizması^[5] (bazen Şikayet Prosedürü olarak da adlandırılmaktadır) mevcut ÇED ve DB politikalarına, prosedürlerine, kanunlarına ve yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanacaktır.

Proje, vatandaşların belediyelerden bekledikleri su, kanalizasyon, ulaşım ve bazı temel enerji tesisleri gibi temel belediye yatırımları ve hizmetleri ile ilgilidir. Faydalanıcı geri bildirimlerinin ve şikayetlerinin belediyeler / idareler, İlbank ve PYB birimi ile yetkili asliye hukuk mahkemesinden oluşan üç seviyeli bir ülke içi mekanizma yoluyla ele alınmasını sağlamak için, SŞP II'ye yönelik bir şikayet çözüm ve geri bildirim mekanizması oluşturulacaktır. Ayrıca şeffaflığın ve hesap verebilirliğin sağlanması için, atılan adımların bu mekanizma yoluyla kamuoyuna duyurulması sağlanacaktır. Türkiye'de tüm belediyeler / idareler, hem online hem de ücretsiz telefon numarası yoluyla faaliyet göstererek şikayetlerin takip edilebileceği ayet mekanizmaları olarak "Beyaz Masalara" sahiptir.

SŞP II, proje kapsamındaki alt yatırımlar ile ilgili şikayetleri / geri bildirimleri tespit ederek, belediyelerdeki / idarelerdeki mevcut 'Beyaz Masa' mekanizmasını iyileştirmeyi amaçlamaktadır. SŞP-II kapsamında finanse edilen alt yatırımlar ile ilgili her türlü şikayet ilk olarak Belediye / İdare seviyesinde kayıt altına alınacaktır ve belirli bir süre içerisinde PUB tarafından tatmin edici bir şekilde giderilecektir. Şikayet sahibi şikayet çözümünden memnun olmaz ise, durum daha üst seviyelere intikal ettirilecektir. Vatandaşların SŞP ile ilgili mağduriyetlerini Beyaz Masa sistemi üzerinden iletebilmeleri için ücretsiz olarak kullanabilecekleri bir telefon numarası, online kanallar ve SMS kanalları olacaktır.

Bu yönde herhangi bir yükümlülük bulunmamakla birlikte, uygulama kolaylığı için bir Şikayet Formu hazırlanmıştır. Seçilen belediyeler, ilgili sorunları makul bir süre içerisinde çözmek veya hafifletmek için tüm şikayetleri ve endişeleri bir Beyaz Masa sistemi yoluyla toplayacaktır. Belediyeler şikayet istatistiklerini İLBANK'a bildirmelidir.

Alınan şikayetler / görüşler, ulusal mevzuatta ve ilgili belediyenin beyaz Masa Sisteminde belirtilen belirli bir süre içerisinde çözülecektir.

Beyaz Masa Sistemi

Türkiye'de Tüm belediyeler tarafından, vatandaşların talep ve şikayetlerinin alınabilmesi ve belediye yapısı içinde mümkün olan çözümlerin sunulabilmesi için *Beyaz Masa* adı verilen bir sistem benimsenmiştir. Bu belediye birimi yerel vatandaşların şikayetlerinin ve taleplerinin alınabilmesi için oluşturulmuştur ve bildirilen endişeler için belediye bünyesi içerisinde olası çözümlerin üretilmesini amaçlamaktadır.

Beyaz Masa sistemi bir Şikayet Mekanizması olarak düşünülmemekle birlikte, belediyelerin kendi bünyeleri içinde benimsedikleri genel bir şikayet sistemi olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, seçilen projeler zaten belediye yapısı içinde bulunduğundan dolayı, seçilen projeler için Beyaz Masa sistemine asıl veya ilave şikayet mekanizması olarak devam edilebilir.

Beyaz Masa sistemine çağrı merkezi (Alo 153), web sayfası veya şahsen başvurarak ulaşılabilmektedir. Her bir görüş / şikayet için, görüşün / şikayetin durumunun takip edilebilmesine olanak tanıyan bir takip numarası verilmektedir. Alo 153 çağrı merkezi, beyaz Masa çözüm ekibi yoluyla vatandaşlara daha kaliteli yardım ve daha hızlı çözümler sunulmasını amaçlamaktadır. Ayrıca vatandaşların halkla ilişkiler uzmanları ile elektronik olarak iletişim kurmasına olanak tanıyan belediye web sitelerindeki beyaz masa bölümleri mevcuttur. Ayrıca, vatandaşlar taleplerini hızlı bir şekilde çözülebilmesi için şahsen başvurarak da iletebilmektedirler.

Beyaz Masa sistemi vatandaşların geri bildirimleri yoluyla veri yönetimi imkanı sağlamasına rağmen, bazı organizasyonel engeller (spesifik birimlerin ve personelin eksikliği) sebebiyle sistem alınan endişelerin /

görüşlerin işleme alınabilmesi için sistem kendini devreden çıkarabilmektedir. Dolayısıyla, bu sistem yukarıda belirtildiği şekilde iyileştirilecek ve gerekli olduğunda alt proje ihtiyaçlarına özel olarak tasarlanacaktır.

EK 1.

ÖNERİLEN FORMATLAR

Ek 1A. Bir Kategori A Projesi için Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirme Raporu (ÇSED)

A Kategorisindeki bir projenin Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesi (ÇSED) raporu, projenin önemli çevresel ve sosyal hususları üzerinde odaklanır. Raporun kapsamı ve ayrıntı düzeyi, projenin potansiyel etkileri ile uyumlu olmalıdır. Banka'ya sunulan rapor İngilizce, Fransızca veya İspanyolca olarak hazırlanır, ve yönetici özeti İngilizce olarak hazırlanır.

Çevresel Değerlendirme Raporu aşağıdaki bölümleri içermelidir (aşağıdaki ile aynı sırada olması gerekmez):

(a) *Yönetici Özeti*. Önemli bulguları ve önerilen eylemleri kısaca açıklar.

(b) *Politika, yasal ve idari çerçeve*. Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirmesinin (ÇSED) gerçekleştirilmesinde esas alınan politika çerçevesini, yasal ve idari çerçeveyi açıklar. Varsa, ortak finansörlerin çevresel ve sosyal gerekliliklerini açıklar. Ülkenin taraf olduğu ilgili uluslararası çevre anlaşmalarını belirtir.

(c) *Proje Tanımı*. Önerilen projeyi ve projenin coğrafi, ekolojik, sosyal ve zamansal içeriğini, gerekli olabilecek saha dışındaki yatırımlar (örneğin bağlantılı boru hatları, erişim yolları, elektrik santralleri, su temini, konut, hammadde ve ürün depolama tesisleri) ile birlikte kısaca açıklar. Bir yeniden yerleşim planına veya yerli halklar geliştirme planına ihtiyaç olup olmadığını belirtir (bakınız ayrıca aşağıdaki (h)(v) no'lu bent). Normal olarak, proje sahasını ve projenin etki alanını gösteren bir harita içerir

(d) *Başlangıç verileri*. Çalışma alanının boyutlarını değerlendirir ve ilgili fiziksel, biyolojik ve sosyoekonomik koşulları proje başlamadan önce tahmin edilen değişiklikler ile birlikte açıklar. Ayrıca proje alanında yer alan ancak proje ile doğrudan bağlantılı olmayan mevcut ve önerilen geliştirme faaliyetlerini de dikkate alır. Veriler, proje yeri, tasarımı, işletimi veya etki azaltıcı önlemler ile ilgili kararlar bakımından anlamlı olmalıdır. Bu bölüm verilerin doğruluğunu, güvenilirliğini ve kaynaklarını belirtir.

(e) *Çevresel ve Sosyal Etkiler*. Projenin olası olumlu ve olumsuz etkilerini mümkün olduğu derecede nicel olarak tahmin eder ve değerlendirir. Etki azaltıcı önlemleri ve etkileri azaltılamayacak diğer olumsuz etkileri tespit eder. Çevresel ve sosyal geliştirme fırsatlarını araştırır. Mevcut verilerin boyutlarını ve kalitesini, başlıca veri boşluklarını ve tahminler ile ilgili belirsizlikleri belirler ve tahmin eder, daha fazla üzerinde durulmaması gereken konuları belirler.

(f) *Alternatiflerin Analizi*. Uygulanabilir alternatifleri önerilen proje yeri, teknolojisi, tasarımı ve işletimi –“projenin gerçekleştirilmediği durum” da dahil olmak üzere- ile potansiyel çevresel etkileri bakımından sistematik olarak karşılaştırır; bu etkilerin azaltılmasının uygulanabilirliğini, sermaye maliyetlerini ve cari maliyetlerini, yerel koşullar altındaki uygunluklarını, ve kurumsal, eğitim ve izleme ile ilgili gereklilikleri analiz eder. Her bir alternatif için, çevresel ve sosyal etkileri mümkün olduğu derecede nicelleştirir ve uygun olduğu durumlarda ekonomik değer atfeder. Önerilen proje tasarımının seçimindeki dayanağı belirtir ve tavsiye edilen emisyon seviyelerinin ve kirliliğin önlenmesi ve azaltılması ile ilgili yaklaşımların gerekçelerini sunar.

(g) *Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı (ÇSYP)*. Etki azaltıcı önlemleri, izleme ve kurumsal güçlendirme hususlarını kapsar. Bakınız OP 4.01, Ek-C'de sunulan plan

(h) Ekler

(i) Çevresel Değerlendirme raporunu hazırlayanların listesi —bireyler ve kuruluşlar.

(ii) Kaynaklar—çalışmanın hazırlanmasında kullanılan yayınlanmış ve yayınlanmamış yazılı materyaller.

(iii) Kuruluşlar arası ve istişare toplantılarının kayıtları – etkilenen insanların ve yerel sivil toplum kuruluşlarının bilgilendirilmiş görüşlerini almaya yönelik görüşmeler de dahil olmak üzere. Kayıtlarda, etkilenen insanların ve yerel STK'ların görüşlerini almak için görüşmeler dışında kullanılan diğer yollar da (örneğin anketler) belirtilir.

(iv) Ana metinde atıfta bulunulan veya özetlenen ilgili verileri içeren tablolar.

(v) İlgili raporların listesi (örneğin yeniden yerleşim planı veya yerli halklar geliştirme planı).

Ek 1B. Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı

(a) Sorumlu Taraf: ÇSYP'yi hazırlayan yazarlar ve hazırlanma tarihi.

(b) Proje Açıklaması: Alt projenin kısa bir açıklamasını yapınız. Yatırımın türünü, yerini ve bölgenin özellikle bilinmesi gereken özelliklerini belirtiniz (örneğin bir koruma alanına, kültürel veya tarihi alana yakınlığı). Ayrıca, bölgenin sosyoekonomik özelliklerini de kısaca açıklayınız. Eğer aksi yönde zorunlu bir sebep yoksa, projenin yerini ve ilgili komşu bölge özelliklerini gösteren bir veya daha fazla harita sununuz.

(c) Etki Azaltma Planı: Planlama, tasarım, inşaat ve işletme aşamalarında arazi, su, hava ve diğer ortamlar üzerindeki önemli potansiyel etkileri ve olası sosyo-ekonomik etkileri azaltmak için atılması gereken adımları ve açıklayınız ve maliyet tahminlerini ve kurumsal sorumlulukları belirtiniz. Emisyon sınırları (örneğin atıksu deşarjı için) ve tasarım standartları (örneğin katı atık bertarafı alanları için), arazi gereksinimleri ile bunların Türkiye'deki mevzuat kapsamındaki durumlarının (asgari olarak karşılanması gereken) ve Avrupa Birliği'nin ilgili direktiflerindeki durumları, Dünya Bankası Grubu'nun Çevre, Sağlık ve Emniyet Kılavuzunda veya diğer ilgili uluslararası normlardaki durumlarının karşılaştırılması özellikle verilmelidir.

(d) İzleme Planı: Bu planda, projenin inşaat ve işletme faaliyetlerinin Türk mevzuatına ve diğer ilgili norm ve standartlara uygun olarak gerçekleştirilmesini sağlamak üzere izlenecek olan kilit parametrelerin bir açıklaması yer alır (izleme yerleri, programları ve sorumlu kurumlar gibi). Bu ayrıntıların ruhsatlarda veya inşaat veya ileme sözleşmelerinde yer alması durumunda, bunlara ek olarak atıfta bulunulabilir.

(e) Kurumsal düzenlemeler: İzleme verilerinin sağlıklı çevresel ve sosyal performans için nasıl kullanılacağını kısaca açıklayan bir tartışma bölümü yer alır –verileri kim toplayacak, kim analiz edecek raporları kim hazırlayacak, raporlar kimlere ne sıklıkla gönderilecek, sorumlu birimler bu bilgileri aldıktan sonra ne yapacaklar ve ÇSYP ile uyumsuzluk halinde ne yapılacaktır.

(f) Etkilenen gruplar ve sivil toplum kuruluşları ile istişareler. Bu bölümde aşağıdaki bilgiler yer alacaktır:

- Toplantıların tarihleri;
- Toplantıların yeri;
- Katılımcılar ile ilgili ayrıntılar (gerektiğinde)
- Toplantı Programı/Çizelgesi: Kim tarafından ne sunulacak;
- Özet Toplantı Tutanakları (Görüşler, Sorular ve Sunumcuların Cevapları)
- Üzerinde anlaşılan adımlar.

EK 2

ÖRNEK ETKİ, AZALTMA VE İZLEME TABLOLARI (ÇSED, Kısmi ÇSED ve ÇSYP'lere eklenecek)

Bu örnek tablolar sadece yol gösterici olarak hazırlanmıştır. Bu örnek tablolarda sunulan koruma önlemi sorunlarının çoğu atıksu arıtma tesisi türü yatırımlar ile ilgilidir. Ayrıca, etkiler, etki azaltma önlemleri ve izleme düzenlemeleri eksiksiz bir liste halinde verilmemiştir; alt proje çevresel ve sosyal değerlendirme dokümanları için hazırlanırken alt projenin spesifik detaylarına göre sunulmalıdır.

Etki Azaltma Planı

Aşama	Sorun	Etki Azaltma Önlemleri	Maliyetler	Kurumsal Sorumluluk
İnşaat	Ulaşım kesintileri	İnşaat alanının etrafına açıkça görülebilir uyarı ve bilgilendirme levhalarının asılması. Çalışmalar için zaman sınırlamalarının getirilmesi (örneğin 07:00 – 17:00).	İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici

Aşama	Sorun	Etki Azaltma Önlemleri	Maliyetler	Kurumsal Sorumluluk
		Alternatif yolların belirlenmesi ve işaretlenmesi (kavşaklar)		
İnşaat	Ulaştırma Güvenliği	İnşaat alanının etrafına açıkça görülebilir uyarı ve bilgilendirme levhalarının asılması. Çalışmalar için zaman sınırlamalarının getirilmesi. Alternatif yolların (kavşakların) belirlenmesi ve işaretlenmesi sırasında engellilerin, kadınların, çocukların ve özel ihtiyaçları olan kişilerin dikkate alınması	İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici
İnşaat	Toz	Malzeme taşıyacak kamyonların kasalarının kapatılması veya kaplanması. Toz oluşan yerlerin sulanması, fazla materyallerin uzaklaştırılması ve işlerin tamamlanmasını müteakip çalışma yerinin temizlenmesi. En fazla tozun olduğu alanda koruyucu örtülerin veya perdelerin kullanılması.	İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici
İnşaat	Gürültü ve Titreşim	Çalışmalar için zaman sınırlamalarının getirilmesi (gündüz çalışmaları - örneğin 07:00 ile 17:00 arası). Çalışmalar için program ve/veya başka türlü belirli sınırlamaların belirlenmesi	İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici
İnşaat	Ekipmanlardan egzoz gazı emisyonu /hava kalitesi	Çalışmalar için zaman sınırlamalarının getirilmesi (örneğin 07:00 – 17:00).	Önemsiz	Contractor
İnşaat	İşlerin gerçekleştirilmesi sırasında akaryakıt, yağ, antifriz, vs. dökülmeleri yeraltı ve yüzey sularının kirlenmesine yol açabilir.	İşlerin yapılması sırasında kullanılan araçların ve diğer makine ve ekipmanların durumlarının periyodik olarak incelenmesi. Akaryakıt ve yağların normlara uygun olarak depolanması ve dökülme halinde ilgili yerin izolasyonu ve temizlenmesi.	İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici
İnşaat	İnşaat çalışmaları sırasında ağaçlara ve bitki örtüsüne zarar verilebilir	Bitki örtüsünün kaldırılmasının gerektiği yerlerin en aza indirgenmesi ve işlerin tamamlanmasının ardından kaldırılan bitki örtüsünün yeniden serilmesi veya alanın yeniden bitkilendirilmesi. Koruma altındaki ağaçların veya türlerin zarar görmesinin engellenmesi için gerektiğinde özel önlemlerin alınması.	İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici
İnşaat	Kazıda çıkarılan hafriyat toprağı, erozyon, toprak kaymaları veya sedimentasyon meydana gelebilir.	Tüm fazla kazı materyallerinin, ilgili belediye birimlerince dikkatli bir şekilde seçilen katı atık depolama alanında uygun şekilde biriktirilmesi.	İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici

Aşama	Sorun	Etki Azaltma Önlemleri	Maliyetler	Kurumsal Sorumluluk
İnşaat	Tarihi eser veya kültürel veya tarihi açıdan değerli diğer maddelerin bulunması olasıdır	Tüm çalışmaların durdurulması. İlgili mercilerle temas kurulması. İlgili yerin korunması için tüm gerekli önlemlerin organize edilmesi. Resmi talimat alınıncaya kadar hiçbir çalışmaya devam edilmemesi.	Maliyet yok	Yüklenici
İnşaat	Komşu nüfusa su arzında periyodik kesintiler	Su kesintilerinin Su Temini Şirketi ile birlikte programlanması ve nüfus üzerindeki etkilerin en aza indirgenmesi için halkın önceden bilgilendirilmesi	İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici ve Su Temini Şirketi
İnşaat	Kazılan ve uzaklaştırılan maddeler, yeterli şekilde bertaraf edilmemeleri halinde çevreye zararlıdır – özellikle söz konusu tehlikeli veya tehlikeli olabilecek madde ise (örneğin asbestli veya çimentolu borular, profil parçaları, vs)	İnşaat çalışmaları sırasında ortaya çıkan tüm tehlikesiz atıklar ve kazı materyalleri katı atık depolama sahasında çevreye zararı olmayacak şekilde biriktirilmelidir. Tekrar kullanılabilen olan taş, toprak ve diğer materyaller proje gerçekleştirme çalışmalarında kullanılacaktır. Tekrar kullanılamayacak olan materyaller ve tehlikeli atıklar kurum seviyesindeki düzenlemelere uygun olarak uzaklaştırılmalıdır.	İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici İlgili denetim kurumları
İnşaat	İnşaat çalışmaları sebebiyle ortak kaynaklara veya hizmetlere erişim kesintiye uğrayabilir	Tüm inşaat çalışmalarının programı inşaat çalışmaları başlamadan önce yerel halka duyurulmalıdır. Kaynaklara veya hizmetlere alternatif erişim yolları sağlanmalıdır.	İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici
İnşaat / İşletme	Alt projelerden etkilenen kırılgan grupların tespit edilmesi	Kırılgan olarak değerlendirilebilecek belirli gruplar (engelliler, atık toplayıcılar, yaşlılar, sığınmacılar, geçim kaynakları bakımından proje bölgesine bağımlı olan belirli kesimler) tespit edilmelidir. İstişareler yoluyla proje planlama ve uygulama süreçlerine katılımları sağlanmalıdır. Belirli kırılgan gruplar (örneğin atık toplayıcılar) projeden etkilenen alanlardan / arazilerden gelir elde ediyor olabilir. Proje hakkında bilgilendirilmelerini ve gelir üretmeye devam edebilmelerini sağlayın.	İnşaat maliyetlerine dahil	Belediye
İnşaat / İşletme	Gönülsüz Yeniden Yerleşim / Projeden etkilenen insanların geçimleri üzerinde olumsuz etki	Çalışmalar gönülsüz arazi edinimi en aza indirilecek şekilde tasarlanmalıdır. Yeniden Yerleşim Eylem Planı hazırlanmalıdır Gönülsüz yeniden yerleşimden kaynaklanan zararlar tazmin edilmelidir Geçim durumunun yeniden tesisine yönelik planlar yoluyla ilave restorasyon önlemleri		Belediye

Aşama	Sorun	Etki Azaltma Önlemleri	Maliyetler	Kurumsal Sorumluluk
		alınmalıdır. Ulaşım yolunun değişmesi veya ulaşım modernizasyonu sebebiyle, eski ulaşım yönteminden gelir elde eden belirli bir kesim olumsuz etkilenebilir ve işlerini kaybedebilir. İş değiştirme yardımları veya geçimin yeniden tesisine yönelik başka seçenekler (eğitim, alternatif iş düzenlemeleri, vs.) sunulmalıdır. İnşaat çalışmalarından olumsuz etkilenebilecek özel ihtiyaçları olan kişiler (yaşlılar, kadınlar, çocuklar, vs.) veya engelliler var ise, erişilebilirliğin sürdürülmesine yönelik geçici önlemler uygulanmalıdır)	İnşaat maliyetlerine dahil	
İnşaat	İşgücü akışı (her alt proje işgücü akışı sorun yaratmayabilir; ancak uzun süreli inşaat işleri içeren projeler işçilerin barındırılması için kamp sahalarının oluşturulmasını gerektirecektir. Yerel halk ile işçileri arasında anlaşmazlıklar çıkabilir)	İşgücü akışı sorunu yaşanabilecek alt projeler için, kamp alanları işçileri düzgün şekilde barındıracak ve ihtiyaçları kamp alanı içerisinde giderilebilecek şekilde düzenlenmelidir. Gerekğinde işçilere gerekli eğitimler sağlanmalıdır.	İnşaat maliyetlerine dahil	Belediye
İşletme / Kullanım	Başarısız işletme, genel nüfusa verilen su kalitesinde yetersizliğe yol açabilir	Halkın bilgilendirilmesi ve uyarılması için acil durum prosedürlerinin belirlenmesi	İşletme giderlerine dahil	Su arıtma tesisinin işletmecisi
İşletme / Kullanım	Klorür depolanmasından ve kullanımından kaynaklanan çevre güvenliği tehlikeleri	Sürekli klorlama kontrolü ve izlemesi, klorlama ekipmanı bakım prosedürlerinin, depolama prosedürlerinin ve acil durum müdahale prosedürlerinin belirlenmesi. Klorlama ünitesi ortam izleme sistemine sahip olmalı ve kilitli olmalıdır. Sadece yetkili kişiler girebilmelidir.	İşletme giderlerine dahil	Su arıtma tesisinin işletmecisi
İşletme / Kullanım	Klorür ve diğer proses kimyasallarının sızıntıları ve dökülmeleri	Malzeme Güvenliği Veri Sayfaları (MSDS) uyarınca güvenli teslimat/depolama/taşıma prosedürlerinin belirlenmesi. Dökülen materyallerin hemen kontrol altına alınıp temizlenmesi.	İşletme giderlerine dahil	Su arıtma tesisinin işletmecisi
İşletme / Kullanım	Proses çamuru (filtreleme ve flokülasyon prosesleri) ve ekipman temizleme işleminden kaynaklanan atık sular	Çamur, belediye tarafından onaylanan bir yere atılacaktır. Atık sular belediye atıksu toplama sistemine deşarj edilecektir	İşletme giderlerine dahil	Su arıtma tesisinin işletmecisi

Aşama	Hangi parametreler izlenecek	Parametreler nerede izlenecek	Parametreler nasıl izlenecek	Parametreler ne zaman izlenecek	Maliyetler	Sorumluluk
İnşaat	Ulaşım kesintileri, ulaşım güvenliği, ortak kaynaklara ve hizmetlere erişim kesintileri	İlgili yerde ve çevresinde	Yakın çevredeki nüfusun veya ulaştırma faaliyetlerindeki katılımcıların şikayetlerine göre	Çalışmaların süresi boyunca haftalık olarak	İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici, düzenleyici merci
İnşaat	Toz oluşumu	İlgili yerde ve çevresinde	Görsel olarak – solunum sisteminde tahriş görülmesine dayalı olarak- ve yakın çevredeki nüfusun şikayetlerine göre	Çalışmaların süresi boyunca haftalık olarak	İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici, düzenleyici merci
İnşaat	Hoş olmayan gürültü, titreşim ve egzoz gazı etkileri	İlgili yerde ve çevresinde	Dinleyerek - yakın çevredeki nüfusun ve işçilerin şikayetleri	Çalışmaların süresi boyunca haftalık olarak	İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici, düzenleyici merci
İnşaat	Akaryakıt, yağ, antifriz, vs dökülmeleri	Materyallerin depolandığı veya kullanıldığı yerlerin altında ve çevresinde. Araçların yakınında ve çevresinde	Dökülmeyi tespit etmeye yönelik görsel inceleme	Çalışmaların süresi boyunca günlük olarak	İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici, düzenleyici merci
İnşaat	Makine emisyonlarından dolayı hava kalitesi seviyesinde düşüşler	İlgili yerde ve çevresinde	Görsel olarak – solunum sisteminde tahriş görülmesine dayalı olarak- işçilerin ve yakın çevredeki nüfusun şikayetlerine göre	Çalışmaların süresi boyunca haftalık olarak	İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici, düzenleyici merci
İnşaat	Bitki örtüsünün kaldırılması ve daha sonra alanın	İlgili yerde ve çevresinde	Çalışmalar sırasında görsel olarak, çalışmalardan		İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici, düzenleyici merci

Aşama	Hangi parametreler izlenecek	Parametreler nerede izlenecek	Parametreler nasıl izlenecek	Parametreler ne zaman izlenecek	Maliyetler	Sorumluluk
	tekrar bitkilendirilmesi		önce ve sonra inceleme ve fotoğraflama yoluyla	İnşaat çalışmalarından önce ve sonra		
İnşaat	Kazı çalışmaları ve moloz biriktirilmesi sonucu yer yapısındaki değişimler, erozyon	İlgili yerde	Görsel olarak, jeoteknik incelemeler	Çalışmalara başlamadan önce ve çalışmalar sırasında	İnşaat maliyetlerine dahil	Yüklenici, düzenleyici merci
İnşaat	Tarihi eserlerin ve kültürel ve tarihi değeri olan başka materyallerin bulunması	İlgili yerde ve çevresinde	Çalışmalar sırasında görsel olarak, inşaat sahasında tutulan tutanaklar	Çalışmaların süresi boyunca günlük olarak	Maliyet yok	Yüklenici, düzenleyici merci
İnşaat	Su temininde periyodik kesintiler	İlgili yerde ve tüm su temini sisteminde	Halkın verdiği bilgiler, tutanaklara dayalı olarak.	Çalışmaların süresi boyunca günlük olarak	Maliyet yok	Yüklenici, düzenleyici merci, Su Temini Şirketi
İnşaat	Kazı materyallerinin ve uzaklaştırılan materyallerin bertarafı uygulamaları – özellikle materyal tehlikeli veya tehlikeli olabilecek ise (asbestli veya çimentolu borular gibi)	Yıkma / kaldırma yerinde, bertaraf sahasında	Her iki yerde görsel olarak	Haftalık	Maliyet yok	Yüklenici, Su Temini Şirketi
İşletme / Kullanım	Klorür depolanmasından ve kullanımından kaynaklanan çevre güvenliği tehlikeleri	Klorür depolama binası	Klorür dozlama sisteminin işleyişinin kontrolü, klorür ortam izleme cihazlarının düzgün çalışması	Aylık	Maliyet yok	Yüklenici, Su Temini Şirketi
İşletme / Kullanım	Klorür ve diğer proses kimyasallarının	Klorür depolama binası,	Görsel olarak	Haftalık	Maliyet yok	Yüklenici, Su Temini Şirketi

Aşama	Hangi parametreler izlenecek	Parametreler nerede izlenecek	Parametreler nasıl izlenecek	Parametreler ne zaman izlenecek	Maliyetler	Sorumluluk
	sızıntıları ve dökülmeleri	Proses kimyasalları depolama binası				
İşletme / Kullanım	Proses çamuru (filtreleme ve flokülasyon prosesleri) ve ekipman temizleme işleminden kaynaklanan atık sular	Filtreleme ve flokülasyon proses alanlarında, bertaraf sahaları	Görsel olarak	Aylık	Maliyet yok	Yüklenici, Su Temini Şirketi
İnşaat / İşletme	Kırılgan gruplar ile katılım faaliyetleri	İlgili yerde ve çevresinde	Her bir katılım faaliyeti için tutulan kayıtlar yoluyla	Aylık	İnşaat ve işletme giderlerine dahil	Belediye
İnşaat / İşletme	Arazi edinimi ve ekonomik gelir kaybı durumları (etkilenen geçim kaynakları)	İlgili yerde ve çevresinde	Arazi edinimi kayıtları, mahkemelerde açılan dava kayıtları, geçim kaynakları ile ilgili olarak alınan şikayetler	Aylık	İnşaat ve işletme giderlerine dahil	Belediye
İnşaat	İşgücü akışı sorunları	İlgili yerde ve çevresinde	Yakındaki halkın ve iççilerin şikayetleri	Aylık	İnşaat giderlerine dahil	Belediye

Ek-3 ÖRNEK ŞİKAYET FORMU

Referans No		
Adı – Soyadı İsim ve adres vermek zorunlu olmamakla birlikte, şikayet ile ilgili geri bildirim sürecinde bilgi eksikliği sebebiyle bazı sorunların yaşanabileceği unutulmamalıdır		
Lütfen sizinle nasıl iletişime geçilmesini istediğinizi belirtiniz		Tercih ettiğiniz iletişim yolunun ayrıntılarını belirtiniz.
E-posta		
Telefon		
Posta		
Diğer		
İl/İlçe/Köy-Mahalle		

Tarih	
Şikayet Kategorisi	
1. Terk (hastane, lojman)	
2. Projeden etkilenen varlıklar/mülkler	
3. Altyapı	
4. Gelir kaynaklarının azalması veya tamamen kaybolması	
5. Çevresel sorunlar (örn. kirlilik)	
6. İstihdam	
7. Trafik, ulaşım ve diğer riskler	
9- Diğer (lütfen belirtiniz):	
Şikayetin Açıklaması Ne oldu? Ne zaman oldu? Nerede oldu? Sorunun sonuçları neler?	
Sorunun çözülmesi için ne yapılmasını istersiniz?	

İmza:

Tarih:

ŞİKAYET KAPANIŞ FORMU ÖRNEĞİ

Şikayet Kapanış Numarası:	
Acil olarak gerçekleştirilmesi gereken eylem:	
Uzun vadede gerçekleştirilmesi gereken eylem (gerekli ise):	
Tazminat gerekiyor mu?	☐ EVET ☐ HAYIR
TELAFI EDİCİ EYLEMİN VE KARARIN KONTROLÜ	
Telafi Edici Eylemin Aşamaları	Son Tarih ve Sorumlu Kurumlar
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	

TAZMİNAT VE NİHAİ AŞAMALAR

Bu bölüm, şikayet sahibi tarafından tazminat ödemesini aldıktan ve şikayet konusu giderildikten sonra doldurulacak ve imzalanacaktır.

Notlar:

Şikayet Sahibinin:

Adı-Soyadı ve İmzası

Tarih..../...../.....

Sorumlu Kurumun/Şirketin Temsilcisi

Unvanı-Adı-Soyadı ve İmzası

EK 4. HALKIN KATILIMI DOKÜMANLARININ İÇİNDEKİLER TABLOSU

- Toplantı bildiriminin ne şekilde yapıldığı: kullanılan araç(lar), tarih(ler), ilanın açıklaması veya bir nüshası
- Toplantıların yapıldığı tarihler
- Toplantıların yapıldığı yerler
- Kimlerin davet edildiği
İsim, Kuruluş veya Meslek, Telefon / Faks / e-posta numaraları / adresi (ev ve/veya iş)
- Kimlerin katıldığı
İsim, Kuruluş veya Meslek, Telefon / Faks / e-posta numaraları / adresi (ev ve/veya iş)
- Toplantı Programı
Kim tarafından ne sunulacak
- Özet Toplantı Tutanakları (Görüşler, Sorular ve Sunumcuların Yanıtları)
- Varılan kararların listesi ve üzerinde anlaşılan adımlar - takvim, son tarihler ve sorumluluklar ile birlikte.

EK 5. İSTİŞARE TOPLANTISI

12 Ocak 2018 tarihinde yapılan istişare toplantısına, aşağıdaki ilgili Kurumlar resmi yazı ile davet edilmiştir.

- Antalya Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğü (ASAT)
- Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
- Milli Emlak Genel Müdürlüğü
- Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü
- Belediyeler Birliği
- ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü

Davet edilen kurumlardan Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü ve ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü toplantıya katılım sağlamamıştır.

Toplantıda, Sürdürülebilir Şehirler Projesinin ikinci serisi için Ulusal mevzuat ve OP 4.01'e göre hazırlanan "Çevresel ve Sosyal Yönetim Çerçevesi" hakkında genel bilgi verilmiştir. Ayrıca Antalya Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğü (ASAT)'ın hazırlayacağı Çevresel Değerlendirme dokümanları ile ilgili olarak değerlendirme yapılmıştır. Toplantının sonunda sorular ve cevaplar alınmıştır. Katılımcı Listesi ve Toplantı tutanağı kayıt altına alınmış olup, aşağıda yer almaktadır.

SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER PROJESİ – II

ÇEVRESEL VE SOSYAL YÖNETİM ÇERÇEVESİ ARAZİ EDİNİMİ ve YENİDEN YERLEŞİM POLİTİKA ÇERÇEVESİ

DEĞERLENDİRME TOPLANTISI TUTANAĞI

12.01.2018

Antalya Su ve Atıksu İdaresi Genel Müdürlüğü (ASAT)

- SORU: Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı(ÇSYP)'nda halkın katılımı toplantısı var mı?
CEVAP: Evet. Taslak ÇSYP ve Nihai ÇSYP arasında 1 kez halkın katılımı toplantısı yapılıyor.
- SORU : Şehir merkezinde yapılacak olan hem içmesuyu hem de kanalizasyon şebekeler için ortak bir ÇSYP hazırlayabilir miyiz?
CEVAP: Ortak bir ÇSYP hazırlanabilir.
- SORU: Manavgat Deniz Deşarjı projesi için ÇSED mi ÇSYP mi hazırlanacak? ÇSYP olacaksa Manavgat iletim hatları için hazırlanacak ÇSYP ye dahil edebilir miyiz?
CEVAP: Yeni yapılacak hat mevcut deşarj hattı yanında ise ve bölgenin hassaslık derecesi az ise ÇSED yerine ÇSYP yapılabilir. Ortak ÇSYP hazırlanabilir.
- SORU: ÇSYP de belirtilen izleme süreleri ne kadar olacaktır?
CEVAP: Hukuki olarak geri ödeme süresince sorumluluk devam eder. Normalde şebekeler için sorumluluk kesin kabulden sonra sona erer. Atıksu Arıtma Tesislerinde proje süresince devam eder.
- SORU: İzlemenin yaptırımını sağlamak için teknik şartnameye ek bir madde konabilir mi?
CEVAP: Sözleşmede yüklenicinin izleme yapması gerekliliği ile ilgili maddeler var.

Dünya Bankası / İller Bankası

- SORU: Atıksu Arıtma Tesisleri İleri Biyolojik Arıtma Tesisleri olarak yapıldığı için, çevreye olumlu etkisi var. Buna rağmen neden Çevresel ve Sosyal Etki Değerlendirme (ÇSED) raporu yerine Çevresel ve Sosyal Yönetim Planı (ÇSYP) hazırlanmıyor?
CEVAP: Atıksu Arıtma Tesisinin rehabilitasyonu yapılacaksa, arıtılmış su dereye deşarj ediliyorsa ve hassas bölgede değilse ÇSYP olabilir.

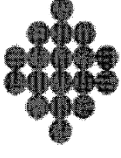
- SORU: ÇSED te bulunan şikayet mekanizması ile ilgili olarak; mevcutta bulunan Beyaz masa ALO 153 hattınıza gelen şikayetlerin Sürdürülebilir Şehirler Projesi ile ilgili olanları ayıracak mısınız? Bununla ilgili çalışmalar yapacak mısınız?

CEVAP: Evet

SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER PROJESİ-II İSTİŞARE TOPLANTISI KATILIMCI LİSTESİ

Konu	ESMF ve LARPF		
Tarih	12.01.2018		
Başlangıç Saati	10:00	Bitiş Saati	12.00
Toplantı Yeri	Çukurambar		

İLBANK
TÜRKİYE'NİN YAPICI GÜCÜ

KATILIMCI BİLGİLERİ

AD SOYAD	ÜNVAN	KURUM	TELEFON	E-POSTA	İMZA
1 RÜŞTÜ ATEŞ	T. Müdür	ALDAS.	(532) 600 0259	ates@aldas.com.tr	Rüştü Ateş
2 Aras GEZER GÖKAĞAÇ	Genel Yür. Md.	ALDAŞ.	530 600 02 56	gezer @aldas.com.tr	Aras Gezer
3 Buket CİCİOĞLU	Şehir Plancısı	ASAT Gen. Md.	532 681 42 64	buketci@icm.gov.tr	Buket Cicioglu
4 OĞUZ EBETÜRK	Şehir Plancısı	Milli Eğitim B. Md.	312 415 1926	oguz-ebeturk@milli-egitim.gov.tr	Oğuz Ebetürk
5 Ümit YILDIZ	TK. Uzman	TKGM	312 551 4681	uyildiz@tkgm.gov.tr	Ümit Yıldız
6 ESRA ARIKAN	Kıbrıs Gen. Md.	Dışiş. Bakanlığı	312 415 83 77	earikan@worldbank.org	Esra Arıkan
7 Caner YILMAZ	Ataşehir Uzman	"	312 459 3889	cuyildiz@worldbank.org	Caner Yılmaz
8 Ahmet KINDAŞ	Kentleşim Uzmanı	"	" " 8356	ahmetkindas@worldbank.org	Ahmet Kindaş
9 Burcu BÖRİN	Sosyal Uzm.	Dışiş. Bakanlığı	532 326 6466	borcin@worldbank.org	Burcu Börin
10 İBRAHİM AKIN ERBAŞ	Şehir Plancısı	TBB	0532 697 17 20	ekin-erbass@tbb.gov.tr	İbrahim Akın Erbaş
11 Necile AKÇA	Proje Yöneticisi	İLBANK	0312 508 7903	nakca@ilbank.gov.tr	Necile Akça
12 Sevil UYSAL	Teknik Uzman	"	0312 508 7945	sevsal@ilbank.gov.tr	Sevil Uysal
13 GÜNÜL FİDEROĞLU	Teknik Uzman	"	0538 358 1169	zejderglu@ilbank.gov.tr	Günül Fideroğlu
14 Ozkan GÜÇEN	Teknik Uzman	"	0532 410 3916	ocucen@ilbank.gov.tr	Ozkan Gücen
15 Ş. Altuğ TAŞDEMİR	Uzman	"	312- 808 7944	stasdemir@ilbank.gov.tr	Ş. Altuğ Taşdemir

[1] "Borçlu" ifadesi, Finansal Aracı projelerinde, krediyi kullanan proje sahibi anlamına gelir. Mevcut proje bağlamında, borçlular belediyelerdir.

[2] Burada “evresel değerlendirme” ifadesi genel anlamda kullanılmaktadır.

[3] “DB ÇSED ve ÇSYP Dokümanları” Türkiye’deki mevzuata göre hazırlanan orijinal ÇED ve boşlukların doldurulmasına yönelik destekleyici dokümanlar anlamına gelir.

[4] Katılımcı belediyelerin kapasitesi DB ile yakın işbirliği içerisinde PUB (İLBANK) tarafından oluşturulacaktır.

[5] Belediyeler Şikayet Mekanizmasını Beyaz Masa sistemi yoluyla oluşturabilirler.